

ODKRYJ NA NOWO

THE LAND TO REDISCOVER



PUŁAWY JANOWIEC KAZIMIERZ DOLNY NAŁĘCZÓW
BARANÓW GOŁĄB KOŃSKOWOLA KURÓW MARKUSZÓW WĄWOLNICA ŻYRZYN

ODKRYJ NA NOWO

THE LAND TO REDISCOVER

POWIAT PUŁAWSKI

THE PUŁAWY POWIAT

PUŁAWY JANOWIEC KAZIMIERZ DOLNY NAŁĘCZÓW
BARANÓW GOŁĄB KOŃSKOWOLA KURÓW MARKUSZÓW WĄWOLNICA ŻYRZYN

Okładka: Wisła w okolicy Kazimierza Dolnego / Cover: The Vistula near Kazimierz Dolny

Koncepcja i projekt albumu / Album concept and design: Agencja Focus, Dariusz Malinowski

Tekst / Text: Marek Sieprowski

Autor fotografii / Photographs: Dariusz Malinowski

Wybór i układ zdjęć / Photographs choice and layout: Agnieszka Malinowska

Opracowanie graficzne / Graphic design: Aneta Krzywicka

Opieka merytoryczna / Substantive support: Andrzej Wenerski

Wydawnictwo zostało objęte mecenatem przez Starostwo Powiatowe w Puławach
The album is published under the patronage of the Starosty in Puławy



Powiat Puławski
Starostwo Powiatowe w Puławach
Al. Królewska 19, 24-100 Puławy
tel. 81 886 11 00, fax 81 886 11 79
starostwo@pulawy.powiat.pl
www.pulawy.powiat.pl

Podziękowania / Acknowledgements:

Za konsultację merytoryczną składamy podziękowania Panu Wojciechowi Kubie prezesowi Towarzystwa Przyjaciół Puław.
For substantive support to Wojciech Kuba, chairman of the Puławy Friends' Association.

Wszystkim instytucjom i osobom dziękujemy za pomoc w przygotowaniu dokumentacji fotograficznej obiektów
i udostępnienie wnętrza.
To all the persons and institutions for sharing photographic documentation
and providing access to the interiors.

Wydawca / Publisher:



© Copyright by Agencja Focus
Kontakt / contact: agencjafocus@o2.pl; afocuspulawy@gmail.com

ISBN 978-83-934303-5-2

Druk i oprawa / Printing and binding: Pozkal

Puławy 2015

DLACZEGO WARTO...

Każdy skądś pochodzi i ma gdzieś swoje korzenie. Dla każdego jego miejsce rodzinne ma szczególny urok i znaczenie. Niewątpliwie Ziemia Puławska wydaje się być jednym z takich miejsc – urokliwych krajobrazowo, ciekawych historycznie i bogatych kulturowo. Szczególny duch tego regionu, wyniesiony m.in. z czasów gdy Puławy były siedzibą rodu Czartoryskich, wciąż jest tu odczuwalny. Otwartość i gościnność, szacunek dla tradycji połączony ze śmiałym spoglądaniem w przyszłość, romantyczna aura osadzona w pięknych krajobrazach. Niektórzy muszą stąd wyjechać, by poczuć, jak wiele stracili, albo jak wiele zawdzięczają miejscu, z którego się wywodzą. Także Ci, którzy tu przyjadą po raz pierwszy szybko docenią walory tych okolic. Osada pałacowo-parkowa książąt Czartoryskich w Puławach, wiekowy Kazimierz Dolny z jego malowniczym położeniem, przesycony literackim – XIX-wiecznym duchem, uzdrowski Nałęczów – to od wielu dekad główne magnesy turystyczne tego regionu. A przecież kryją się tu też takie atrakcje, jak choćby majestatycznie górujący nad Wisłą zamek w Janowcu, słynąca z cudów Wąwolnica, unikalny renesansowy zespół sakralny w Gołębiu, czy bogata śladami historii Końskowola. To wszystko wkomponowane w bogactwo szaty roślinnej – pięknych lasów zamieszkiwanych przez zaskakująco liczne pogłowie zwierząt. Najcenniejsze gatunki fauny to: żółw błotny oraz ptaki takie jak bielik, orlik krzykliwy, puchacz, czy bocian czarny. Wapienno-lessowe wzgórza przecinają zachwycające wąwozy, których gęsta siatka mogłaby i dziś niejednego przypadkowego wędrowca złapać w pułapkę. Piękny przełom środkowej Wisły, zdobiony licznymi wyspami, dzikimi plażami i starorzeczami.

WHY IS IT WORTH TO...

Everyone comes from somewhere and has family roots somewhere. One's family place features a special charm and significance. Undoubtedly the land of Puławy seems to be a venue of such values – landscape and historically unique, and culturally profuse. A special spirit of the region, dating back to the time when Puławy was the seat of the Czartoryskis family, can still be felt here. Openness and hospitality, respect of tradition combined with a brave look into the future and a romantic aura are set in beautiful whereabouts. Some must leave Puławy to feel how much they have lost, how much they owe to the place they originate from. Also those who come here for the first time appreciate the values of the vicinity at ease. The park-and-palace complex of the Czartoryskis in Puławy, the historic Kazimierz Dolny with its picturesque location, the spa resort Nałęczów with a literary feel of the 19th century have for a few decades been the tourist incentives behind visiting this region. This area boasts other attractions such as the majestic castle in Janowiec towering above the Vistula, Wąwolnica known for miracles of faith, the unique Renaissance sacral complex in Gołąb or Końskowola abounding in historic traces. All these integrated into natural abundance of the wonderful forests constituting habitat for a surprisingly large number of animals. The most precious species include pond turtles and birds such as White-tailed Eagle, Lesser Spotted Eagle, Eagle-owl or black stork. Loess and limestone hills are cut through with enchanting gorges that can trap an accidental wanderer in their dense network. The beautiful Middle Vistula River Gorge is adorned with numerous islands, wild beaches and old riverbeds.

Historia tych ziem jest bardzo polska – choćby z racji położenia w centralnej części kraju. Nie omijały ich zmagania wojenne, czasy pożogi i rabunków. Wiele miast zniszczyła nawałnica szwedzkiego „potopu”, a dalszy upadek przyniosły carskie represje po upadku powstania styczniowego. Ale to tutaj także prężnie rozwijał się handel. Mieszkańcy tych okolic przeżywali okresy dostatku, kiedy to Wisła żyła handlem zbożem, drewnem, solą i innymi cennymi towarami. Dziś tylko pozostałości XVI i XVII-wiecznych spichlerzy w Kazimierzu Dolnym przypominają o wadze komunikacyjnej „królowej polskich rzek”. Czasy świetności handlowej Wisły zakończyły się wraz z okresem wojen XVII wieku, a następnie rozbiorów. Współcześni kojarzą ją bardziej z atrakcjami rekreacyjnymi. Co prawda znikły już wiślane kąpieliska, ale mamy wciąż spacerową żeglugę i przybywa ścieżek rowerowych wzdłuż rzecznych wałów. Dzięki położeniu nad Wisłą i istniejącym od stu lat kolejnym mostom Puławy zyskały i wciąż posiadają duże znaczenie komunikacyjne. Puławskie mosty w czasie pierwszej i drugiej wojny światowej skupiały na sobie uwagę wojsk, walczących o strategiczne przeprawy. Śladami tamtych wydarzeń są żołnierskie mogiły na tutejszych cmentarzach.



Bywają też niestety lata, gdy królowa polskich rzek przypomina o sile swojego żywiołu, niosąc grozę i zniszczenie za sprawą powodzi. Ale trudno odmówić Wiśle w jej dzikości niezwykłego uroku – pięknie wygląda z janowieckiej skarpy, czy ze wzniesień w obrębie Kazimierskiego Parku Krajobrazowego. Widoczna stamtąd Krowia Wyspa jest ostoją kolonii mew, rybitw, ostrygojada i innych gatunków ptaków. W pobliskim maleńkim Męcmierzu można poczuć klimat dawnej wioski rybackiej i zobaczyć wiślaną łódź – dłubankę, służącą niegdyś powszechnie mieszkańcom nadwiślańskich osad.

The history of this land is very 'Polish' if only for its location in central Poland. These lands were torn with war actions, experienced a time of great fires and robbery. Many towns were destroyed by the Swedish troops attack and further downfall was brought by tsar's repressions

after the failure of the January uprising. However, trade thrived here. The region's inhabitants enjoyed a time of prosperity while the Vistula river was a means of transport of grain, wood, salt and other precious goods. Today only the remains of the 16th and 17th century granaries in Kazimierz Dolny remind of the communication role played by the queen of the Polish rivers. The time of the Vistula's trade prosperity had its end with the war period of the 17th century and then land partitions. Presently it is associated mainly with leisure values. Although the Vistula bathing banks vanished one can still enjoy recreation shipping, as well as bicycle routes delineated along riverbanks. Puławy owes its huge communication role to the location by the Vistula and the existing bridges. Military units in search of strategic river crossings took special interest in the bridges in Puławy during First and Second World Wars. Many soldier graves give proof to these events. Unfortunately there are also years when the queen of the Polish rivers reminds of its natural force, shedding fear and destruction due to floods. But the Vistula in its wildest form must be appreciated for its charm, it astonishes when seen from the scarp in Janowiec or the hills within the Kazimierz Landscape Park. The Cow's Island visible from there is a sanctuary of seagulls, terns, Oystercatcher, and many other bird species. In the nearby tiny Męcmierz one can experience the climate of the former fishing settlement and see a Vistula boat 'dłubanka', which used to be commonly employed by these villages inhabitants.

Także pomniejsze lokalne rzeki, choć bez tak bogatej historii, tworzą urok i koloryt tych stron. Meandrujący malowniczo Wieprz, którego dzika „Pradolina” przyciąga coraz większe rzesze obserwatorów przyrody. Przez wzgląd na unikatowy charakter występujących tu starorzeczy, nizinnych torfowisk, łągów, mechowisk i innych siedlisk przyrodniczych, ale też kilku gatunków zwierząt chronionych (m.in. bobra europejskiego i wydry), czy unikatowych okazów przyrody teren ten został objęty ochroną, jako Obszar Chroniony Krajobrazu Pradoliny Wieprza. Wielu może zaskoczyć wręcz górski charakter innej z rzek, nieprzypadkowo nazwanej Bystrą. Jej wartkie koryto jest ostoją pstrąga. Odwiedzającym Kazimierz może zapaść w pamięć niestabilne w humorach koryto Grodarza. Miłośników spływów kajakowych powinna przyciągnąć urokliwa Chodelka, czy Kurówka – ważna również z gospodarczego punktu widzenia, zasilająca w wodę puławskie Zakłady Azotowe. Jej wody tworzą okresowe rozlewiska, atrakcyjne dla rzadkich gatunków ptaków. W jej dolinie utworzono też wiele stawów rybnych.

Jeszcze bardziej wyjątkowym skarbem ziemi puławskiej są lessowe wąwozy okolic Kazimierza Dolnego. Ich sieć w zachodniej części Płaskowyżu Nałęczowskiego osiąga rekordową w skali europejskiej gęstość 11 km/km². Wydają się one być idealną scenerią dla filmowców, szukających plenerów dla kina awanturniczego lub trzymających w napięciu dreszczowców. Niezwykle wyrzeźbione, porośnięte gęstwiną zieleni, poprzecinane zwalonymi drzewami stanowią też wyjątkową sieć dróg i szlaków. Korzystali z nich partyzanci w czasie ostatniej z wojen, dziś cieszą głównie amatorów pieszych wycieczek. Wąwozy przecinające zalesione pagórki, są od dawna jedną z większych atrakcji dla kazimierskich turystów. Wędrując po „górkach parchackich” w Bochothnicy, można odkryć nie pozbawione tajemniczości grotty – ciekawe wyrobisko wapienia. Materiał ten to jeden z podstawowych budulców dzisiejszej zabudowy Kazimierza Dolnego i okolic.

Also minor local rivers, though not with such a rich history, influence the charm and colour of this region. The picturesquely meandering Wieprz with its 'ice-marginal valley' attracts many nature observers. This area was included in the Wieprz Ice-Marginal Valley Protected Landscape Area due to the unique character of the old riverbeds, lowland moors, riparian forests, moss-grown areas, and other natural habitats as well as rare protected animal species (e.g. European beaver and otter). Many will be surprised by the mountain character of the Bystra river (with an indicative name 'the rapid'). Its rapid riverbed is the trout's habitat. The unpredictable Grodarz may fall into the memory of the visitors in Kazimierz. Amateurs of water rafting should be attracted by the values of the Chodelka and Kurówka, the latter of economic significance due to its supplying water for the nitrogen plant Zakłady Azotowe in Puławy. The waters of the Kurówka form periodical floodplains attracting many rare bird species. Also numerous fishponds were formed in its valley.

Other undoubtedly precious treasures of the land of Puławy feature the loess gorges of Kazimierz Dolny whereabouts. The network of gorges in the western part of the Nałęczów Plateau reaches a record density of 11 km per sq. km. They seem to be the ideal scenery for filmmakers searching for plain air areas for adventure films or breath-taking thrillers. The gorges make a unique network of routes and trails – with the amazing carved shapes, overgrown with profuse greenery and with fallen trees. Used as shelter for the partisans during the last war, they are now a treat mainly for walking excursions amateurs. The gorges cutting through the forested hills constitute the main attraction for the tourists in Kazimierz.

Na tutejszych niewielkich, pagórkowatych wzniesieniach powstały w średniowieczu zamki w Bochothnicy i Kazimierzu Dolnym, których ruiny wciąż są atrakcją dla przyjezdnych. To w „górkach parchackich” dwieście lat temu urządził pikniki i zabawy dwór Czartoryskich. Po romantycznym celu wypraw do Parchatki pozostały dziś stare szkice z epoki i ujmujące wciąż krajobrazy.

Piękne punkty widokowe to domena Kazimierza Dolnego i jego okolic. Od kończącej wzniesienia Wyżyny Lubelskiej wysokiej skarpy nad miejscowością Dobrze (na południe od miasteczka), po okolice Parchatki, gdzie najładniejszy widok roztacza się spod drewnianych krzyży postawionych w miejscu znacznie starszych – historycznych. Ujmuje przede wszystkim krajobraz doliny Wisły, z wysokim przeciwległym brzegiem na wysokości Janowca, Wojszyna i Nasiłowa. Panorama Janowca odznacza się wspaniałą sylwetką zamku Firlejów, z kolei Nasiłów rysuje się stromymi zboczami kamieniołomu. Ozdobą Wisły są wyspy, dzikie plaże, wydmy i starorzecza. Nie dziwi fakt, że w Kazimierzu Dolnym od lat cumują liczne statki wycieczkowe, a dla wygody turystów działają też dwie przeprawy promowe na wysokości Janowca i Nasiłowa. Ożywa także wiślane nabrzeże Puław. Nowoczesna „Marina”, kolejne restauracje i tawerny, usypana od strony miasta plaża, wieża widokowa, ścieżka rowerowa i deptak spacerowy sprawiają, że jest to miejsce coraz częściej odwiedzane nie tylko przez mieszkańców miasta. Z kolei dolina rzeki Chodelki widoczna ze skarpy nad Dobrem zachęca nie tylko do spływów kajakowych, ale przede wszystkim do odwiedzenia pobliskich rekonstrukcji grodzisk prasłowiańskich w Żmijowiskach. Prowadzone tu zajęcia „żywej” archeologii wraz z wykonanymi rekonstrukcjami osady, pozwalają doświadczyć warunków życia codziennego sprzed wielu wieków oraz ówczesnych technik rzemieślniczych. Sama skarpa wchodzi natomiast w skład Rezerwatu Skarpa Dobrska.

While wandering in the 'Parchatka mountains' one may come across mysterious caves, curious limestone quarries (similar to the ones Duchess Izabela Czartoryska had engraved in the palace scarp in Puławy). This rock is one of the main stone building material of the present housing of Kazimierz Dolny and its surroundings. The ruins of mediaeval castles erected on small hills are still a treat for the visitors. The Czartoryskis' court organized picnics and parties two hundred years ago in the 'Parchatka mountains'. Historic sketches and breath-taking landscapes give proof of the romantic excursions destination in Parchatka.

Beautiful viewpoints are characteristic of Kazimierz Dolny and its surroundings. These range from the steep scarp above the village Dobrze (south of the town) at the closure of the Lublin Upland to Parchatka's whereabouts where the most attractive view expands from wooden crosses set where the historic ones were formerly located. The Vistula river landscape is enchanting with its high opposite bank near Janowiec, Wojszyn and Nasiłów. The majestic silhouette of the Firlej castle marks the panorama of Janowiec, while steep limestone quarry slopes outline Nasiłów. Islands, wild beaches, dunes and old riverbeds adorn the Vistula. Numerous sightseeing ships have been mooring here, and moreover two ferry crossings in Janowiec and Nasiłów have been functioning for tourist purposes. The Vistula embankment in Puławy is at its revival as well. The modern 'Marina', restaurants and taverns, a man-made beach set up from the town's side, a watchtower, bicycle trail and a strolling boulevard make it a destination not only for the inhabitants. On the other hand the Chodelka river valley visible from the Dobrze scarp entices canoe rafting and enhances to visit the nearby Proto-Slavic settlements reconstruction in Żmijowiska. Practical archaeology workshops and the village's reconstruction allow the visitors to experience everyday life conditions and learn the crafts techniques employed centuries ago. The scarp itself is part of 'the Dobrska Scarp' nature reserve.

Gdy dziś patrzymy na część Lubelszczyzny bliską Puławom, widzimy jak bardzo wyróżnia się ona na tle tej części Polski. Puławy przeżywają najlepszy okres swego rozwoju od przełomu XVIII i XIX wieku, kiedy to, za sprawą rodziny Czartoryskich, były drugim centrum politycznym i kulturalnym Polski. Dziś puławskie firmy (z Grupą Azoty Zakładami Azotowymi PUŁAWY S.A. na czele) i instytuty naukowe (Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – PIB, Instytut Nowej Syntezy Chemicznej, Państwowy Instytut Weterynarii, czy ośrodek Wojskowego Instytutu Higieny i Epidemiologii) zapewniają stabilny rozwój miastu i pracę mieszkańcom. Odnawiane zabytki z czasów Czartoryskich, wraz z zespołem parkowym stanowią ciekawą ofertę dla wycieczek i turystów. Nowoczesna infrastruktura miejska zapewnia mieszkańcom wysoki standard życia. Na kulturalnej mapie Polski wyróżnia się poeta, prozaik i tłumacz Bohdan Zadura. Swoje puławskie korzenie wciąż podkreśla wybitny aktor i reżyser Marian Opania. Pokolenie „Jarocina” kojarzy natomiast Puławy z zespołem Siekiera. Renomę zdobyły też międzynarodowe warsztaty jazzowe i bluesowe organizowane w wakacje w Puławskim Ośrodku Kultury „Dom Chemika”. Goszczą one co roku wysokiego formatu artystów, wychowując zarazem kolejne gwiazdy polskiej sceny muzycznej. Wieloletnie inwestycje w rozwój sportu sprawiły, że Puławy doczekały się kilku pływackich sław (Krzysztof Cwalina, Anna Uryniuk, Konrad Czerniak) i czołowego w Polsce klubu piłki ręcznej mężczyzn (KS Azoty-Puławy) z reprezentantami kraju w składzie.



The part of the Lublin region in the vicinity of Puławy distinguishes from the rest of this Poland's area. Puławy thrives at the most prosperous period since the turn of the 18th and 19th century when due to the Czartoryski family it constituted the cultural and political heart of Poland. Presently local companies (with the prominent Azoty Group Zakłady Azotowe PUŁAWY SA) and research institutes (Institute of Soil Science and Plant Cultivation, New Chemical Syntheses Institute, National Veterinary Institute or the diagnostic centre of the Military Institute of Hygiene and Epidemiology) ensure stable development and occupation for the inhabitants. The renovated monuments, including the palace complex, are interesting offer for excursions participants and tourists. The modern municipal infrastructure ensures high life quality level. Bohdan Zadura, a poet, epic writer and translator features the top of Poland's cultural map. The renowned actor and director Marian Opania also emphasises his connections with Puławy. The 'Jarocin' generation knows Puławy for the 'Siekiera' band. Jazz and blues workshops organized during summer holidays time in the Puławy Culture Centre 'Dom Chemika' boast undisputable renown. These events host artists of great significance and educate a number of Polish music scene stars. Multi-annual investments into sports infrastructure and development allowed Puławy to boast swimming talents (Krzysztof Cwalina, Anna Uryniuk, Konrad Czerniak) and the leader of male handball (KS Azoty-Puławy) with Poland's national team representatives.

Zwiedzając Puławy – zwłaszcza zespół pałacowo-parkowy – warto przenieść się wyobraźnią 200 lat wstecz. Kto wie, czy ówczesny dwór Czartoryskich nie był najbardziej tętniącym życiem miejscem ówczesnej Polski? Patriotyczny duch związany choćby z pierwszym w kraju muzeum utworzonym w 1801 r. przez Izabelę Czartoryską w Świątyni Sybilli, rozległe kontakty polityczne – w Puławach gościli zarówno polscy bohaterowie ostatnich lat Rzeczypospolitej – Tadeusz Kościuszko i książę Józef Poniatowski jak i carowie Rosji, liczni artyści epoki oświecenia (Dionizy Kniaźnin, Julian Ursyn Niemcewicz, Grzegorz Piramowicz, Franciszek Karpiński, Piotr Woronicz, Maria Wirtemberska, Piotr Norblin, Zygmunt Vogel, Wincenty Lessel). Puławski dwór był gościnny i hojny, słynął z licznych fet i atrakcji. Świętowano tu wydarzenia narodowe i osobiste. Wystawiano sztuki, organizowano bale, maskarady, koncerty, barwne parady nieraz z udziałem egzotycznych zwierząt. Czytano poezję w niesamowitej scenerii wapiennych grot, które w zboczu pałacowym kazała wykuć Izabela Czartoryska. W czasach nam współczesnych próbowano nawiązać do dawnej tradycji puławskiego dworu, organizując przez kilka lat „Izabeliadę” – cykl imprez odbywających się w parkowych plenerach.

Kazimierz Dolny to miasteczko o dwóch twarzach. Bywa głośny i zatłoczony – zwłaszcza w trakcie tzw. „długich weekendów”, ale na co dzień czaruje swoim niezwykłym klimatem, na który składa się unikalna architektura i piękne położenie. Słynny rynek z renesansowymi kamienicami i licznymi kawiarniami, trzy zabytkowe kościoły otaczające centrum, ruiny średniowiecznego zamku i baszty na wzgórzu, mieszanina żydowskich klimatów z pozostałościami świetności kupieckiej dawnej Rzeczypospolitej.



While sightseeing Puławy, especially its palace-and-park complex, it is worth to move 200 years before in our imagination. Who knows if the court of the Czartoryskis was not the most life thriving place in Poland of that time? The patriotic spirit associated with opening the first national museum by Izabela Czartoryska in the Sybil's Temple in 1801, vast patriotic contacts – Puławy hosted not only the Polish heroes of the late years of Rzeczpospolita [the Republic of Poland] – Tadeusz Kościuszko, prince Józef Poniatowski as well as Russian tsars, numerous prominent

Enlightenment period artists (Dionizy Kniaźnin, Julian Ursyn Niemcewicz, Grzegorz Piramowicz, Franciszek Karpiński, Piotr Woronicz, Maria Wirtemberska, Piotr Norblin, Zygmunt Vogel, Wincenty Lessel). The Duke's court in Puławy was hospitable and generous, known for numerous fetes and attractions. National and private events were celebrated here. Plays were staged, balls and mascarades, concerts and colourful parades organized, sometimes with exotic animals. Poetry was read in the amazing scenery of the limestone caves, which Izabela had carved in the palace scarp. In present times the traditions were employed in the form of 'Izabeliada' – a cycle of events organized in the park's plain air space.

Kazimierz Dolny is a small town of two faces. At times noisy and crowded, especially during the so-called 'long weekends', it charms on daily basis with its special ambience of unique architecture and picturesque location. The known market place with the Renaissance tenement houses and many cafes, three historic churches around the town centre, mediaeval castle and watchtower ruins, a curious mixture of Jewish culture and the remains of mercantile grandeur of the former Republic of Poland.

Dzisiejszy Kazimierz Dolny gwarantuje turystom wiele atrakcji. Dobrze zachowane zabytki (najstarszy to pochodząca z XIII wieku baszta, ale też najstarsze w Polsce, pochodzące z 1620 roku, organy w kościele farnym), szlaki spacerowe, liczne muzea (oddziały Muzeum Nadwiślańskiego zlokalizowane w ciekawych, zabytkowych obiektach – wśród nich żyjąca wciąż literaturą „Kuncewiczówka”) i galerie, rozbudowana oferta gastronomiczna i kulturalna, wycieczki statkami po Wiśle, duży letni festiwal filmowy, festiwal kapel i śpiewaków ludowych, różnego rodzaju koncerty. Uznanie musi wzbudzać też konsekwencja architektoniczna miejscowości. Miasteczko, choć niewielkie rozmiarami, może śmiało dostarczyć atrakcji na czas dłuższego pobytu.

Warto przespacerować się do pobliskiego Męcmierza, który przypomina skansen, nacieszyć się chłodem licznych głębokich wąwozów lub dla odmiany przebyć szlak po wypalonym słońcem wysokim brzegu Wisły, obserwując występującą tu, często endemiczną roślinność zaskakującą swym stepowym charakterem.

Dzięki przeprowie promowej łatwo dostać się do leżącego na przeciwległym brzegu Janowca. Z daleka rysuje się XVI-wieczny zamek, który Mikołaj Firlej zbudował, by przyćmić sam Wawel. Gościli w nim zresztą królowie. W roku 1537 królowa Bona z Zygmuntem Starym z okazji nadania Janowcowi praw miejskich, a później mieszkał tu przez pewien czas król Michał Korybut Wiśniowiecki. Bastejowa fortyfikacja tej okazałej budowli była dziełem prekursorskim w skali europejskiej. Stała się ona niejako wzorem dla rozwiązań w zamkach obronnych południowo-wschodniej Rzeczypospolitej, np. w Kamieńcu Podolskim. Pomimo zniszczeń wojennych, zamek wciąż robi wrażenie i poza stałą ekspozycją dokumentującą jego przeszłość, jest miejscem ciekawych wydarzeń artystyczno-kulturalnych. Ciekawostką jest, że do połowy lat 70-ych XX wieku obiekt był jedynym prywatnym (i również zamieszkałym przez właściciela) zamkiem w Polsce.

The present Kazimierz Dolny offers many tourist attractions. Well preserved monuments (the oldest is the 13th century watchtower, as well as the oldest church organs in Poland from 1620), strolling paths, numerous museums (branches of the Nadwiślańskie Museum located in interesting historic buildings, among which one may find the still inspiring literary 'Kuncewiczówka') and art galleries, abundant gastronomic and cultural offer, sightseeing cruises on the Vistula, a great film festival, folkband and singers festival, all kinds of concerts. The architectural consistency of the place is worth recognition.

Though small, the town can surely be a source of attractions for a longer stay. It is worth walking to the nearby Męcmierz, which reminds of an open air antique buildings museum, to enjoy the chill of many deep gorges and for a change take the trail around the steep sunburnt Vistula riverbank observing the surprisingly steppe and often endemic flora.

It is convenient to take the ferry crossing to Janowiec on the other riverbank. The 16th century castle outlined from a distance was built by Nicholas Firlej to outshine the Wawel castle. Besides, it hosted the kings. In 1537 queen Bona stayed here with Sigismund the Old on the occasion of granting Janowiec a town charter. Later for some time it hosted also the king Michał Korybut Wiśniowiecki. The bastion fortification of this monumental building was an innovative solution in Europe. It became a solution exemplar for defence castles in south-eastern Poland e.g. in Kamieniec Podolski. Despite war destruction, the castle still makes a huge impression and apart from exposing the past it is a venue of interesting artistic and cultural events. It is curious that until mid 70s the building was the only private (and inhabited by its owner) castle in Poland.

Niewiele krótszą historię ma w Janowcu kościół wzniesiony w stylu renesansu lubelskiego. Goszcząc na zamku nie sposób odmówić sobie wizyty w pobliskim skansenie położonym przy XVIII-wiecznym dworze, przeniesionym tu kilkadziesiąt lat temu z Moniaków k. Urzędowa. Pozostałości parku, wspaniałe widoki na Wisłę i stroma skarpa, wykorzystywana przez amatorów lotnictwa, to dodatkowe atuty tej okolicy.

Uzdrowski Nałęczów to kolejna perła regionu. Miasto-park, pełne zabytkowych, często drewnianych jeszcze willi. Miejsce bliskie wielu polskim pisarzom z przełomu XIX i XX wieku. Przede wszystkim Stefa-

nowi Żeromskiemu, którego dom-muzeum można wciąż odwiedzić oraz Bolesławowi Prusowi, którego muzeum otwarto w barokowo-klasycystycznym Pałacu Małachowskich. W pobliżu wejścia umieszczono tu pomnik-ławeczkę z naturalnej wielkości postacią pisarza. W Nałęczowie wciąż mogą odpoczywać pacjenci z chorobami układu krążenia. Przetrwali do naszych czasów budynki XIX-wiecznych lecznic i sanatoriów. Przybyły nowe z szeroką ofertą również dla osób szukających chwili zdrowego relaksu. Nałęczów zachował swój XIX-wieczny klimat. Poprzez ciekawe ukształtowanie terenu, bogactwo zieleni i ciekawą zabudowę, wciąż wyróżnia się w krajobrazie Lubelszczyzny.



The church in Janowiec in the Lublin Renaissance style shares a similar history. While visiting the castle one should take the occasion to see the nearby open air museum of the manorial farm dating from the 18th century, transported here from Moniaki near Urzędów. The park remains, impressive views of the Vistula and a steep scarp visited by amateurs of aviation are additional assets of the whereabouts.

The health resort in Nałęczów is another regional pearl. A town which is a park, with historic, often wooden villas. A special place for many Polish writers of the turn of the 19th and 20th century. First of all home to Stefan Żeromski whose home-museum can be visited here, also for Bolesław Prus – museum devoted to him was opened in the Baroque-Classical Palace of the Małachowski family. Near the entrance a monument-bench was installed with natural-size statue of the writer. Patients with blood circulation disfunctions may still recuperate in Nałęczów. The buildings of the 19th century clinics and sanatorias can be visited. New objects with a comprehensive offer were erected to fulfil expectations of those seeking moments of healthy relaxation. Nałęczów retained its 19th century climate. One may discover many, mostly wooden, villas a hundred-years-old and more, that witnessed the times of Prus and Żeromski. Interesting landscape values, the abundance of flora and noteworthy architecture makes it an outstanding place in the Lublin region.

Niedaleko od Nałęczowa leży Wąwolnica, od setek lat słynąca cudowną mocą Matki Boskiej Kębelskiej, której figurka z pierwszej połowy XV wieku przyciąga wiernych – nie tylko z Polski. Dziś ta ładnie położona miejscowość napełnia się gwarem pielgrzymów co roku w pierwszą niedzielę września. Na co dzień można zapoznać się z bogatą historią Wąwolnicy głównie z dokumentów i czynnej od 1995 r. wystawy muzealnej. Ale na pewno warto też zajrzeć do obecnego – liczącego 100 lat kościoła, w którym można zobaczyć pochodzącą z przełomu XIII/XIV w. figurę Matki Bożej Wąwolnickiej (w ołtarzu głównym).

Miłośnicy sztuki sakralnej powinni też koniecznie odwiedzić leżący nieco na uboczu głównych tras Gołąb. Poza renesansowo-manierystycznym kościołem, atrakcją architektoniczną jest tu domek loretański – jedna z najładniejszych i najstarszych w Polsce kopii słynnego domu Świętej Rodziny z Loreto. Obydwa obiekty wzniesione w pierwszej połowie XVII wieku są obecnie pięknie odnowione i na pewno warto poświęcić im uwagę. Sam Gołąb jest też ważnym miejscem dla historii oręża polskiego – począwszy od bitwy hetmana Czarnieckiego ze Szwedami w 1656 roku, przez zwycięską potyczkę z czasów powstania listopadowego, po kontrofensywę 1920 roku i walki partyzanckie II wojny światowej. To tu wreszcie, na okolicznych błoniach, odbyły się w 1792 roku pierwsze w historii manewry wojska polskiego. Bardziej wnikliwi turyści ruszą stąd do ukrytych w okolicznych lasach rezerwatów przyrody (jezioro Piskory i Czaplinięc), śladów przedwojennej wsi Bonów czy oryginalnych muzeów (nietypowych rowerów i pijaństwa). Rezerwat Piskory z czterema ścieżkami edukacyjnymi to raj dla ptaków wodnych i roślinności bagiennej. Nieco mniejszy Rezerwat Czaplinięc utworzono dla ochrony kolonii lęgowej czapli.

Wąwolnica is situated close to Nałęczów. It has been known for hundreds of years for the miraculous power of God's Mother of Kębło whose figure dating back to the 15th century attracts believers not only from Poland. Today this picturesquely located village is filled with the voices of pilgrims every first Sunday of September each year. You can acquaint with the noteworthy history of Wąwolnica through documents and a museum exhibition opened in 1995. It is definitely worth to take a glimpse of the present hundred-years-old church where you can admire the 13/14th century figure of God's Mother of Wąwolnica (in the main altar).

Sacral art admirers should also visit Gołąb, situated on the outskirts of the main roads. Apart from the Mannerist-Renaissance style church another attraction is the Loreto house, one of the oldest and prettiest replicas of the Holy Family House in Poland. Both monuments erected in the first half of the 17th century are presently newly refurbished and worth seeing. Gołąb itself is an important venue for the history of Polish war craft – starting from Marshall Czarniecki's battle with the Swedes in 1656, through the victory battle of the November uprising, the counteroffensive in 1920 and partisan fights of World War II. The first Polish military troops manoeuvres took place at the surrounding meadows in 1792. The insightful tourists will head towards nature reserves hidden in the local forests (the Piskory and Czaplinięc lake), traits of the pre-war Bonów village or original museums (museum of unusual bicycles or of drunkenness). The Piskory reserve with four educational paths is sanctuary for water birds and marsh plants. A slightly smaller reserve, the Czaplinięc reserve, was set up to protect heron breeding colonies.

Szukając ciekawych śladów przeszłości, nie sposób nie zajrzeć do Końskowoli. To jedna z tych miejscowości, które w przeszłości cieszyły się znacznie poważniejszą pozycją niż współcześnie. Dość powiedzieć, że Końskowola jeszcze przed złotym okresem Puław, w XVI wieku uzyskała prawa miejskie. Rozwijał się w niej (nawet na międzynarodową skalę) przemysł – zwłaszcza włókienniczy. Za czasów Czartoryskich to tu mieściła się administracja ich majątku i właśnie z Końskowoli do Puław poprowadzono pierwszą na Lubelszczyźnie drogę bitą. Wcześniej swój ufortyfikowany dwór mieli tu Tęczyńscy. Jego ślady odkryto niedawno w budynku obecnej plebanii. Proboszczami w Końskowoli byli tak znamienici duchowni, jak kilkakrotny rektor Akademii Krakowskiej – Andrzej Schoneus, członek Komisji Edukacji Narodowej – Grzegorz Piramowicz, poeta i komediopisarz – Franciszek Zabłocki. Blisko związany z Końskowolą był też inny artysta doby oświecenia, przedstawiciel nurtu sentymentalnego – Franciszek Dionizy Kniaźnin, którego nagrobek można zobaczyć na maleńkim cmentarzyku przy XVII-wiecznym kościele św. Anny.



O czasach świetności miejscowości, która dopiero w 1870 roku utraciła prawa miejskie, świadczy też rynek z dawnym, pochodzącym z końca XVIII wieku ratuszem, w jego centralnej części. Dziś niestety trudno szczyć się rynkową zabudową. Ładnie prezentują się natomiast obydwa kościoły, o które dba lokalne stowarzyszenie „Fara Końskowolska”: parafialny pw. Znalezienia Krzyża Świętego i św. Andrzeja Apostoła z XVI wieku i wspomniany już kościół św. Anny – dawna świątynia szpitalna.

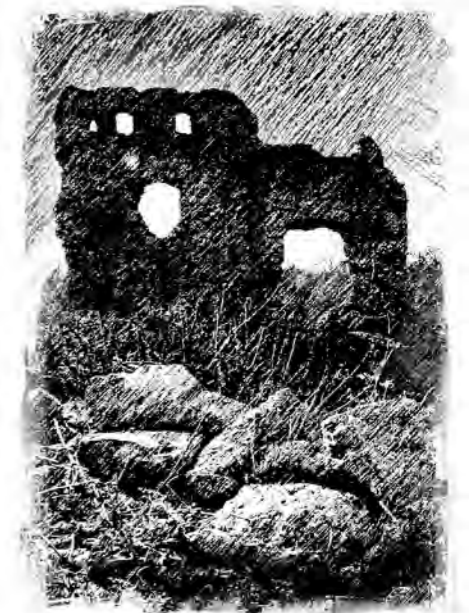
While searching for interesting historical traits one should definitely visit Końskowola. It is one of the places that enjoyed a far more important position in the past than presently. Just to mention that Końskowola received a town charter in the 16th century, even before the golden period of Puławy. It developed industry, especially textiles (even on international scale). It was also the administration centre of the Czartoryskis' possessions. The first paved road in

Lublin region was also delineated from Końskowola to Puławy. Before, the Tęczyński family had a fortified manorial house here, the traces of which have lately been discovered in the present vicarage. The vicars in Końskowola were the prominent Andrzej Schoneus, rector of the Cracow Academy, Grzegorz Piramowicz, member of the National Education Commission, Franciszek Zabłocki, the poet and comedy writer. Franciszek Dionizy Kniaźnin, another Enlightenment period artist and representative of the sentimentalist movement, was connected with the place and his tombstone can be discovered on a small cemetery by the 17th century St Ann's church.

The market square with the centrally situated 18th century town hall is witness to former prosperity period of the place that lost its town charter only in 1870. Today unfortunately the market square buildings are not to be boasted of. Both churches, supported by the organisation 'Fara Końskowolska', are in a good condition – parish church of the Finding of the Holy Cross and 16th century St Andrew the Apostle's church, and the above mentioned St Ann's church, a former hospital chapel.

Podążając dalej w stronę Lublina warto odkryć także ślady dawnej świetności Kurowa, czy Markuszowa, który szcyczy się dwoma XVII-wiecznymi kościołami. W miejscowości można również zobaczyć dwustu-letni cmentarz żydowski. Jeszcze starszy jest kościół w Kurowie (z połowy XVI wieku), a odwiedzający to miasteczko mogą też obejrzyć murowaną kuźnię z końca XVIII wieku (dziś muzeum parafialne), czy łaźnię żydowską z XIX wieku.

Miłośnicy romantycznych przeżyć, powinni zainteresować się ruinami niewielkiego, XIV-wiecznego zamku w Bochothnicy. Co prawda zameczek od XVII wieku jest zrujnowany, ale wiążą się z nim ciekawe legendy. Jedna dotyczy Anny Zbąskiej (Zbąscy byli właścicielami zamku w XV wieku), która przewodziła bandzie łupiącej kupców, za co została skazana na wieczne potępienie. Dowodem surowego wyroku jest duch pokazujący się wciąż wśród resztek zamkowych murów. Druga legenda wiąże się z rzekomym romansem króla Kazimierza z Esterką. Niedaleko resztek zamku znajdują się ruiny mauzoleum Jana Bochothnickiego uznawanego za grobowiec Esterki. Właśnie w tym mauzoleum miała znajdować się brama do tajnego przejścia łączącego zamki w Bochothnicy i Kazimierzu, z którego, według podań, korzystali kochankowie. Inną atrakcją Bochothnicy jest dawny kamieniołom, włączony do europejskiej sieci Natura 2000. Wejście do komnat wyrobiskowych jest zabronione, ale na widocznej tzw. Ściance Pożaryskich można podziwiać układ geologiczny skał.



Heading towards Lublin one can discover the traces of former prosperity of Kurów or Markuszów. The latter boasts two 17th century churches. One can also visit the 200-year-old Jewish cemetery. An even older church was erected in the half of the 16th century in Kurów where the brick smithy built at the turn of the 18th c. (presently parish museum) or a 19th c. Jewish bathhouse can still be discovered.

Those who seek romantic experiences should plan a trip to the ruins of a small 14th century Esterka castle in Bochothnica. Though a ruin, since 17th century the place is shrouded with legendary tales. One tale is connected with Anna Zbąska (the Zbąski family were castle owners in 15th c.) who led a band of robbers on merchants and eventually was sentenced to eternal condemnation. The ghost appearing in the ruins of the castle walls is proof of the sentence. Another tale is associated with the alleged love affair of king Casimir and Esterka. Nearby the castle ruins you will encounter the ruins of Jan Bochothnicki mausoleum, acknowledged as Esterka's tombstone. According to local legends the mausoleum featured a gate to a secret passage between the castles in Bochothnica and Kazimierz that was used by the lovers. Another Bochothnica's attraction is the former quarry included in the Natura 2000 protection areas network. It is forbidden to enter the excavation chambers but you can admire the geological system of the rocks on the visible so-called 'ścianka Pożaryskich' [Pożaryskis' wall].

Dla poszukiwaczy ciekawostek z dziejów Ziemi interesujące będą również kamieniołomy w Kazimierzu Dolnym i w Nasiłowie. Zwłaszcza ten ostatni może być miejscem prawdziwych odkryć i obserwacji. Ciekawostką z przeszłości jest fakt, że budulec z tego kamieniołomu służył m.in. do budowy w XVII wieku Zamku Królewskiego w Warszawie. Obecnie odkrywka kamieniołomu w Nasiłowie pozwala w skałach wapienia i margla natrafić na skamieniałości gąbek, ramienionogów, ale również mozazaurów – dużych mezozoicznych gadów, czy działające na wyobraźnię zęby rekinów. Widoczne są też ślady kosmicznej katastrofy z przełomu mezozoiku i kenozoiku, z którą wiąże się wyginięcie na Ziemi wielkich gadów. Świadczy o tym podwyższona zawartość irydu, pochodzącego najprawdopodobniej z rozpadu wielkiego meteorytu, który około 65 milionów lat temu uderzył w naszą planetę. Ślady tego wydarzenia można też znaleźć w Bochochnicy po drugiej stronie koryta Wisły.

Trudno nie docenić walorów krajobrazowych i przyrodniczych Puław, pobliskich miejscowości i ich okolic. Nie brak tu zakątków i widoków zapadających w pamięć, pobudzających wyobraźnię – i to bez względu na porę roku. Na stosunkowo niewielkiej powierzchni znajdziemy zarówno malownicze wzniesienia, skarpy i wysoczyzny. Dzięki wąwozy, sosnowe i mieszane lasy, które przeczesują amatorzy grzybobrania. Niezwykłe wrażenie robi pełne zakoli dzikie koryto Wieprza oraz majestatyczny przełom Wisły. Miłym dla oka urozmaiceniem krajobrazu są również pola uprawne, liczne sady i plantacje owoców, barwne połacie szkółek róż w okolicach Pożoga i Końskowoli, czy charakterystyczne plantacje chmielu, z którego puławscy naukowcy



nauczyli się produkować cenny dla piwoszy ekstrakt. Natomiast dogodne warunki klimatyczne i glebowe, na terenach po obydwu stronach środkowej Wisły, sprzyjają zakładaniu kolejnych winnic. Od kilku lat w Janowcu, który ma tradycje winiarskie, organizowane jest w maju Święto Wina. Najlepszym wyrobom przyznawane są Karty Winnic Małopolskiego Przełomu Wisły.

Quarries in Kazimierz Dolny and Nasiłów will be a treat for earth history searchers. Especially the latter will provide places to observe and discover. It is worth to mention that the building blocks of the quarry were used e.g. to erect the Royal Castle in Warsaw in 17th c. Presently thanks to the quarry outcrop in Nasiłów in rocks of limestone and marl one can find fossils of sponges, brachiopods and Mosasaurus, huge mesozoic reptiles, or the imagination thrilling shark teeth. One will trace the cosmic catastrophe from

the turn of the Mesozoic and Cenozoic era, which entailed big reptiles extinction. The increased content of iridium is probably proof of the collapse of a meteorite that crashed into our planet c. 65 million years ago. Traces of this event may be found in Bochochnica on the other side of the Vistula riverbed.

The landscape and nature values of Puławy and the nearby venues must be appreciated. It abounds in spots and sights falling into memory, inspiring imagination, no matter the season of the year. On a considerably small surface one may find picturesque hills, scarps and uplands. Amateurs of mushroom picking search wild gorges, pine and mixed forests. The pristine meandering riverbed of the Wieprz and the majestic gorge of the Vistula leave the visitors speechless. Numerous farming fields, orchards and fruit plantations, colourful and vast rose nurseries in the whereabouts of Pożóg and Końskowola or the characteristic hop plantations, from which a precious extract is acquired by the scientists in Puławy, are a pleasing landscape diversity for the eyes. On the other hand, convenient climate and soil conditions on both riverbanks of the central Vistula favour setting up vineyards. For a few years in May the Wine Festival is organized in Janowiec where wine production traditions are being developed. The best products are awarded with the Middle Vistula Gap Gorge Charter.

Warto przy okazji wiedzieć, że Puławy to kolebka polskiej nauki agrarnej. To tu, w dawnym Pałacu Czartoryskich utworzono w 1862 r. dydaktyczno-badawczy Instytut Politechniczny i Rolniczo-Leśny, będący pierwszym instytutem rolniczym w tej części Europy. W okresie międzywojennym Państwowy Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego powstały z tych tradycji był centralną placówką badań rolniczych dla całego kraju. Obecnie agrarną myśl naukową kontynuuje, utworzony w 1950 roku Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa. W historię instytutu wpisuje się zarazem historia szkolnictwa wyższego w Puławach. 17 kwietnia 1893 r. Instytut Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa w Puławach nabył prawa wyższej uczelni typu akademickiego. Absolwenci puławskiej placówki uzyskiwali takie same prawa, jak absolwenci innych uniwersytetów na terenie Rosji. Później jeszcze kilkakrotnie stwarzano w Puławach warunki do kształcenia studentów. Obecnie rozpoczął się nowy okres w dziejach szkolnictwa wyższego w Puławach, w oparciu o lubelski Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, który utworzył tu swój oddział zamiejscowy.

Charakterystycznym elementem polskiego krajobrazu są dwory i pałace otoczone parkami. Te w powiecie puławskim nie uniknęły ciężkiego losu – zwłaszcza w XX wieku, kiedy działania wojenne, a następnie zaniedbanie okresu PRL, doprowadziły do ruiny wiele z tych obiektów. Na szczęście, część udało się uratować i odnowić w ostatnich latach, nadając im nowe funkcje publiczne. Na liście zabytków znajdują się pochodzące z XVIII wieku pałace w Bronicach, Celejowie, Czesławicach i Olesinie, dwa dwory z XVIII wieku w Kazimierzu Dolnym oraz XIX-wieczne dwory w Antopolu, Borowinie, Kośminie, Kęble, Łąkach, Sadurkach, Wylągach i dwa w Żyrzynie. Przy niektórych obiektach zachowały się również budynki gospodarcze. Najwięcej zobaczyć ich można w Żyrzynie. Są tu murowane stajnie i stodoła z XIX wieku, budynek gorzelnii, a nawet pochodząca z XVIII wieku oranżeria. Zainteresowanym architekturą warto polecić również obejście zaprojektowanego przez Chrystiana Piotra Aignera owalnego kościoła Apostołów Piotra i Pawła, z pobliską dzwonnica i kaplicą grobową dawnych właścicieli Żyrzyna – rodziny Wesselów.

It is worth to mention that Puławy has been home of Polish agricultural thought. In 1862 in the former Czartoryskis' palace the didactic and research Polytechnic and Agricultural-Forestry Institute was established as the first agricultural institute in this part of Europe. In the interwar period the National Scientific Institute of Rural Farming, set up to continue the traditions, was the most important agricultural research post in the country. Presently the scientific agricultural thought is developed in the Institute of Soil Science and Plant Cultivation, set up in 1950. The history of the institute is intertwined with the history of higher education in Puławy. On April 17th 1893, the Institute of Rural Farming and Forestry in Puławy was granted the status of an academic centre. The graduates of the Puławy post gained the same profits as graduates of Russian universities. Favourable conditions to educate students have been introduced in Puławy for a few times in the town's past. Presently a new chapter is written on higher education based on the Lublin Marie Curie-Skłodowska University, which had its branch opened in Puławy.

Manorial houses and palaces surrounded by parks are typical of the Polish landscape. These endured a harsh fate especially in 20th century when war actions and the later neglect of the Polish Folk Republic period led many of these to ruin. Fortunately some have been saved and refurbished in the last years, gaining new public functions. The monuments' charter lists the 18th-century palaces in Bronice, Celejów, Czesławice and Olesin, two 18th-century manor houses in Kazimierz Dolny, and 19th-century manorial houses in Antopol, Borowina, Kośmin, Kębło, Łąki, Sadurki, Wylągi and two in Żyrzyn. Also the outbuildings were preserved at some. Many can be found in Żyrzyn which features brick stables and a barn from 19th century, the distillery building and even a 18th century orangery. Those who wish to explore architecture should see the round church of the Apostles Peter and Paul designed by Chrystian Piotr Aigner, with the nearby belfry and burial chapel of Żyrzyn's former owners – the Wessel family.

Podążając dalej pradoliną Wieprza, warto wstąpić do słynącego niegdyś z garncarstwa Baranowa i zwiedzić barokowy zespół kościoła parafialnego z dzwonnica.

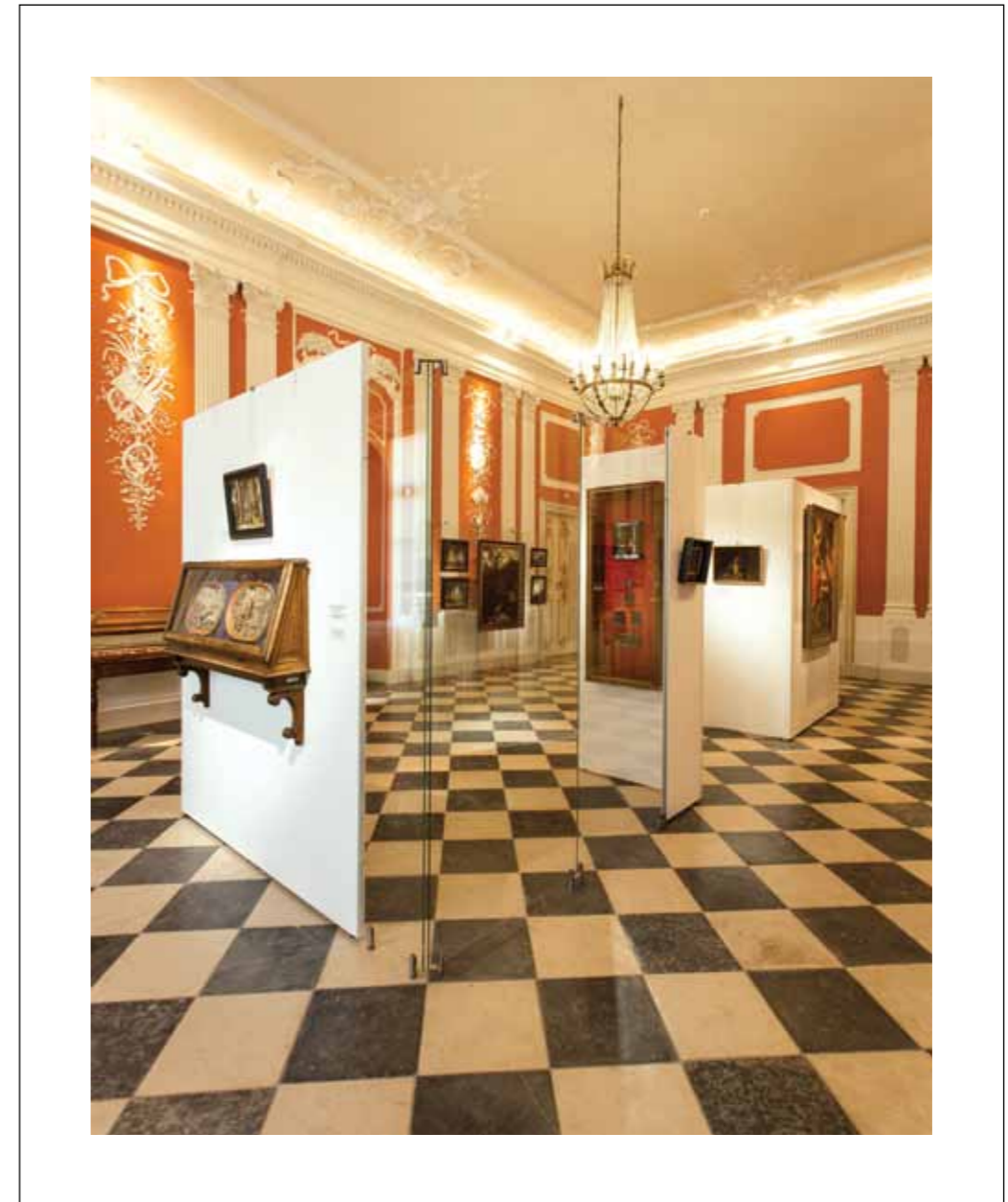
Ziemia Puławska kryje też wiele innych niezwykłości krajobrazowych, czy kulturowych, ale odwiedzający ten region dostrzegą tu niewątpliwie coś jeszcze. To artystyczny duch i szczególna fantazja unosząca się nad tymi miejscami, dawną kolonią artystyczną Kazimierza Dolnego, Puławami czasów Czartoryskich, literackim Nałęczowem przełomu minionych wieków. To z takich wizji, pasji i talentów, skojarzonych z pięknem krajobrazu, wyłania się prawdziwa atrakcyjność regionu, który stanowi niepowtarzalną wartość środkowo-wschodniej Polski. Zdjęcia umieszczone w tym wydawnictwie, są dowodem na niesłabnącego ducha wrażliwości, czerpania natchnienia z miejscowej historii i piękna natury. To tylko okno do realnego świata, który trzeba poznać, poczuć, zobaczyć. Przemierzyć błotnistymi sieciami wąwozów i wypalonymi przez słońce marglowymi drogami. Poczuc wśród silnej woni drewna i wapienia. Zobaczyć oczami wyobraźni, które skonfrontują w jednej fantazji średniowieczną basztę w Kazimierzu z wieżami fabryki w puławskich Azotach. Pozwolą odkryć pamiątki po żydowskiej kulturze, tak bezwzględnie niszczonej w mrocznym czasie II wojny światowej. Ożywią pozostałości zabytkowych parków, pojedyncze już drewniane wiatraki czy młyny wodne. Trzeba czasu i miłości, by odkryć wszystkie uroki i tajemnice Ziemi Puławskiej. Ten album ma do tych bogatych eksploracji zachęcać i trudno uwierzyć, by kogokolwiek pozostawił na takie atrakcje obojętnym.

Heading along the ice-marginal valley of the Wieprz it is worth to visit Baranów, formerly known for pottery, to see a Baroque parish church complex with a belfry.

The land of Puławy abounds in many more landscape or culture wonders but visitors will surely recognise something else. It is the artistic spirit and a particular ambience of fantasy that penetrates the former artist colony of Kazimierz Dolny, Puławy of the Czartoryskis times, literary Nałęczów at the turn of the past centuries. The true value of the region, which is unique in central-eastern Poland, is the mixture of vision, passion and talents combined with the beauty of nature. The photos give proof to the spirit of prevailing sensitivity and the inspiring local history and natural values. It is merely a window view onto the real world that should be discovered, felt, seen. The land that should be strolled through a muddy network of gorges and sunburnt marl roads, felt in the strong scent of wood and limestone. The vision of fantasy that confronts the mediaeval watchtower in Kazimierz with the towers of the chemical plant in Puławy. The opportunity to appreciate Jewish history traces, hardheartedly destroyed in the dark times of Second World War. The occasion to bring life to historic parks remnants, single wooden windmills and watermills. All the charms and secrets of the land of Puławy should be discovered with due time and love. This album is meant to inspire such exploration. Once these attractions are unveiled one cannot remain indifferent.







Ekspozycja muzealna w pałacu Czartoryskich. / Museum exhibition in Czartoryskis' palace.



22 Pałac Czartoryskich zimą. / The Czartoryskis' palace in winter.



Widok Pałacu Czartoryskich od strony łacy. / The Czartoryskis' palace seen from the Vistula backwater.

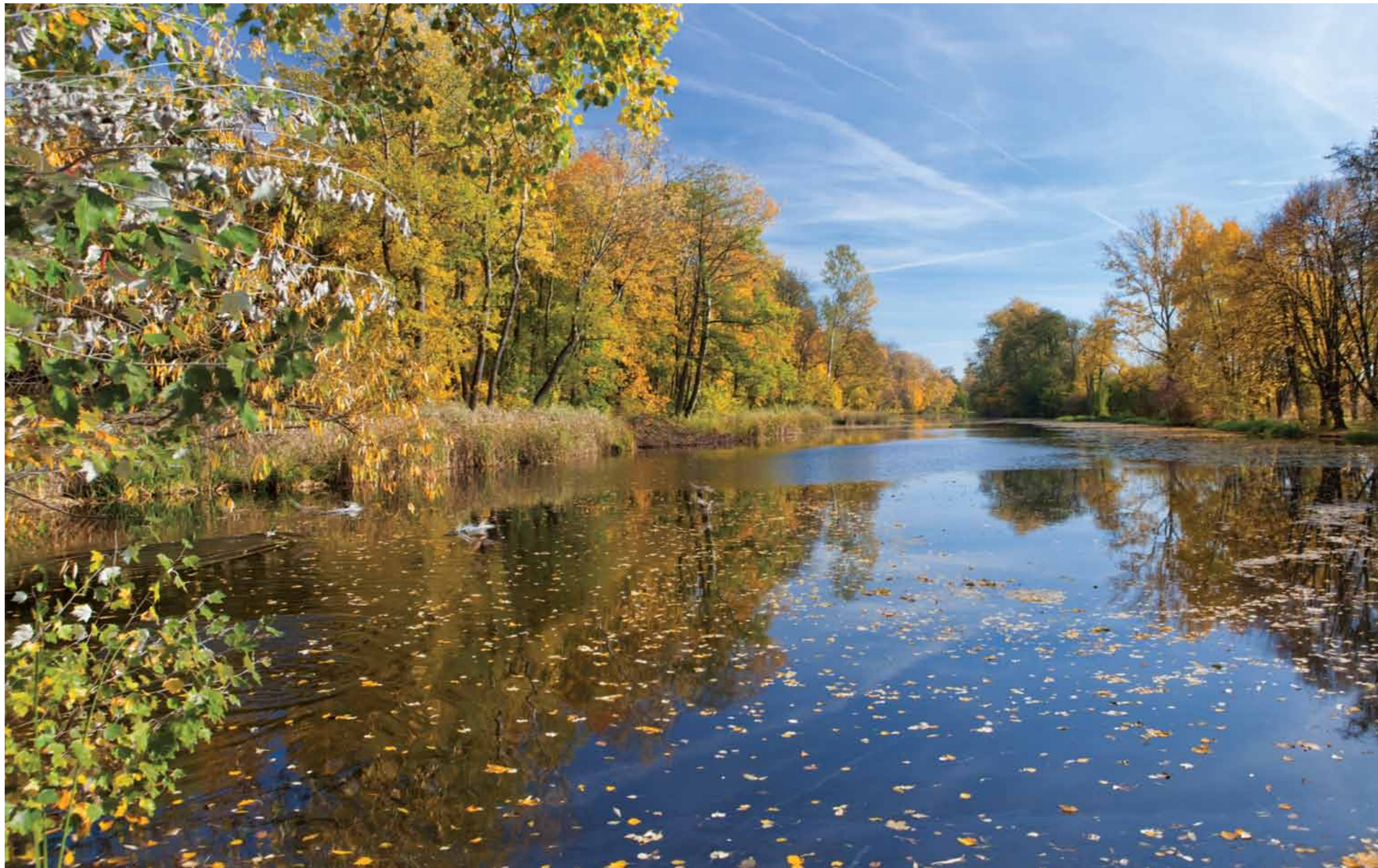


Świątynia Sybilli zimą. / Sybilla's Temple in winter.



Kolumnada Świątyni Sybilli. / Sybilla's Temple collonade.





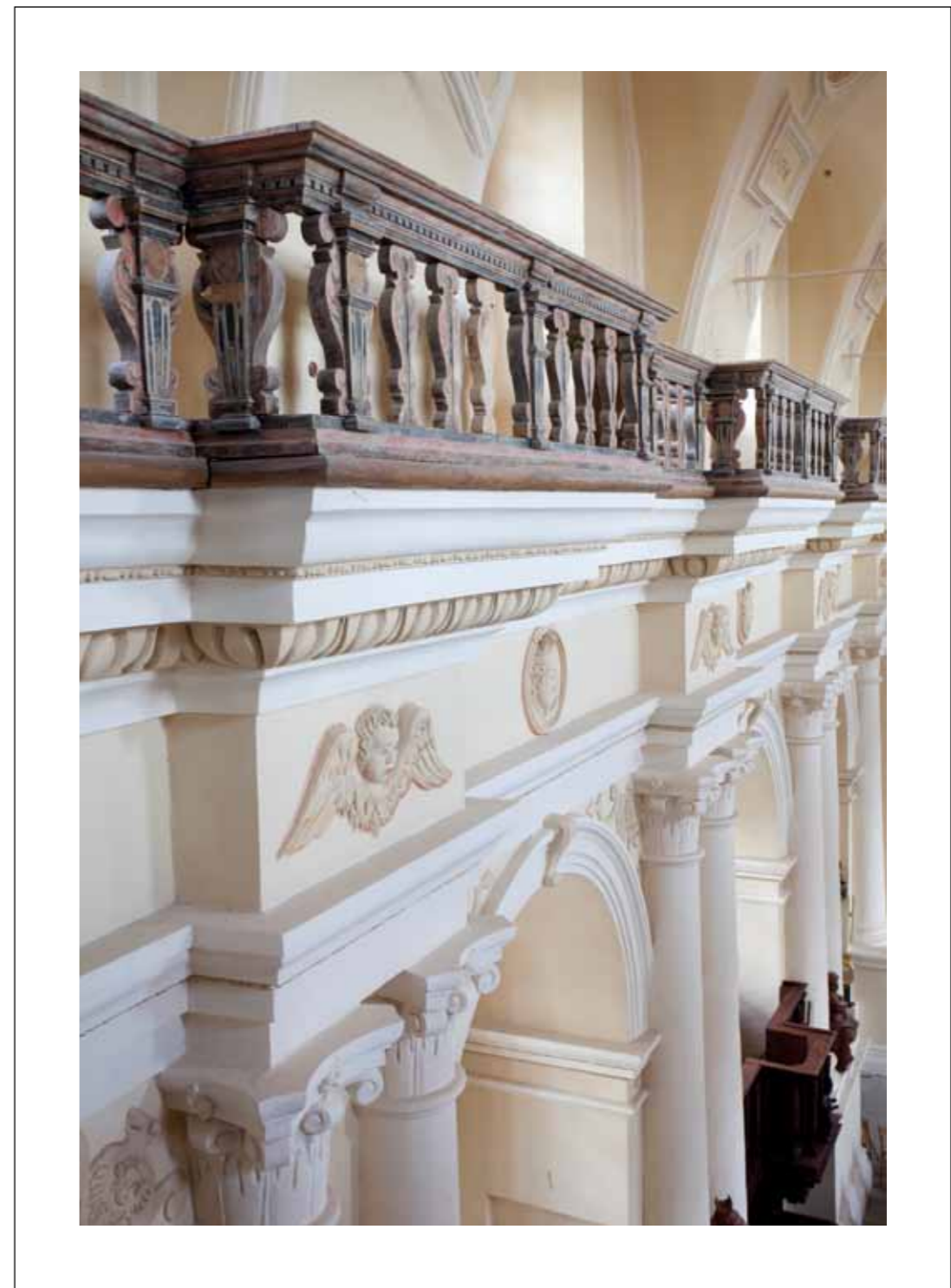












Wnętrze kościoła w Gołębiu. / Gołęb church interior.



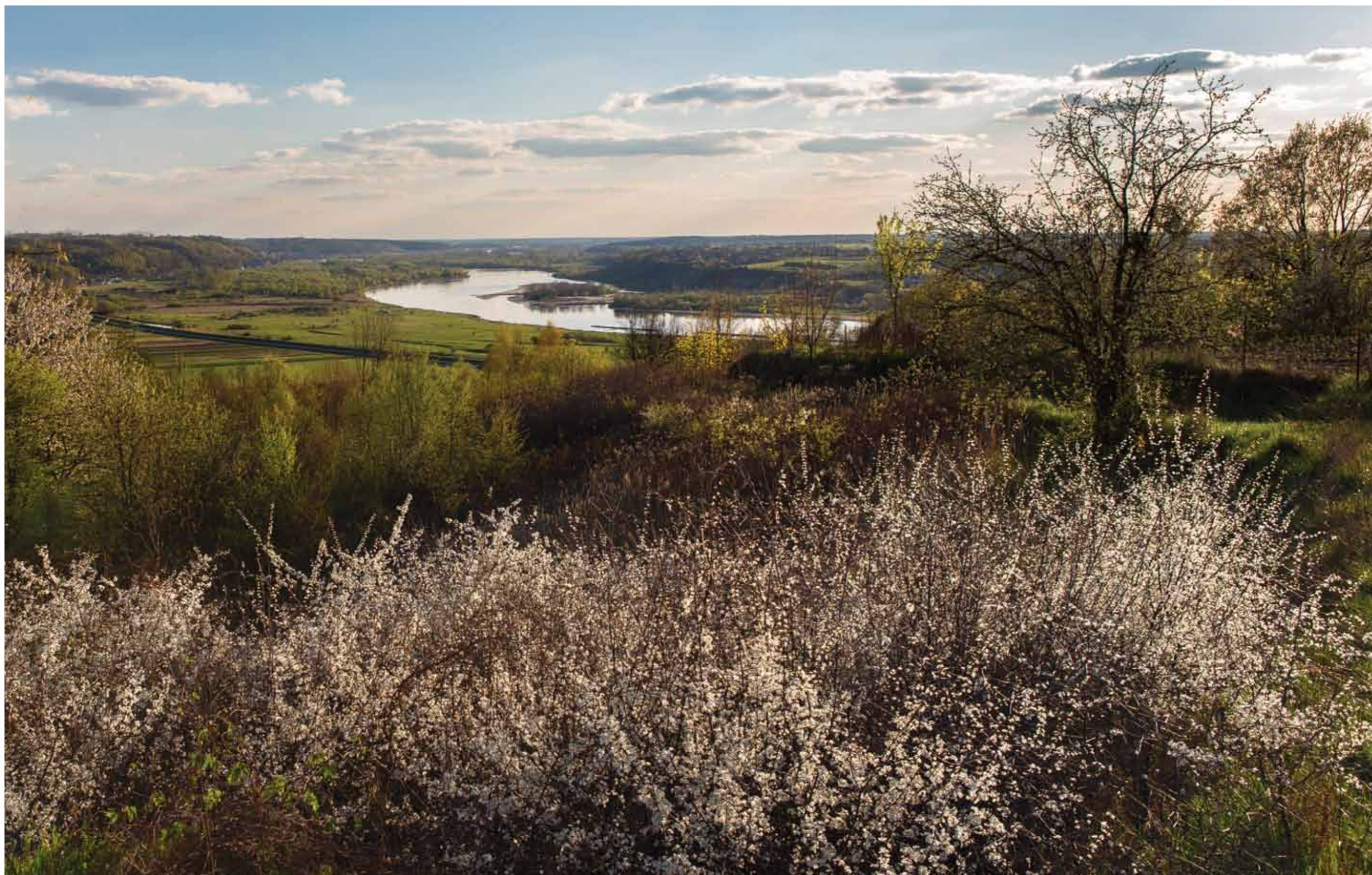
Domek Loretański w Gołębiu. / Loreto House in Gołęb.





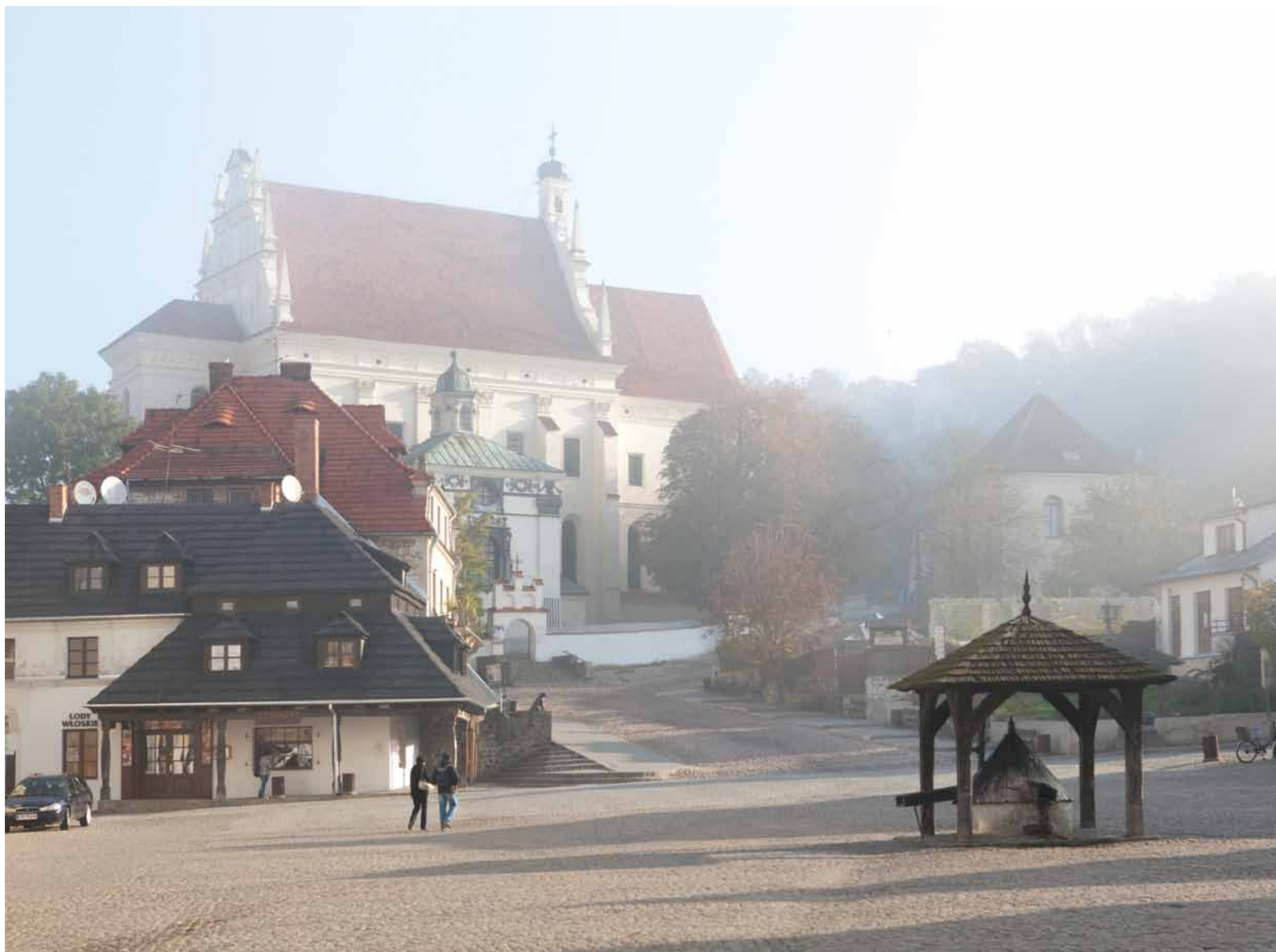




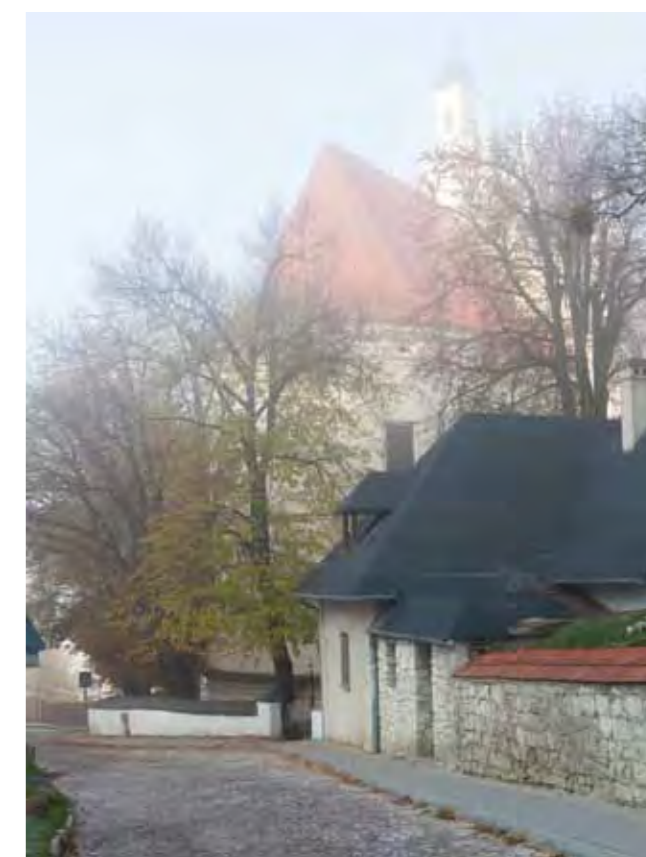








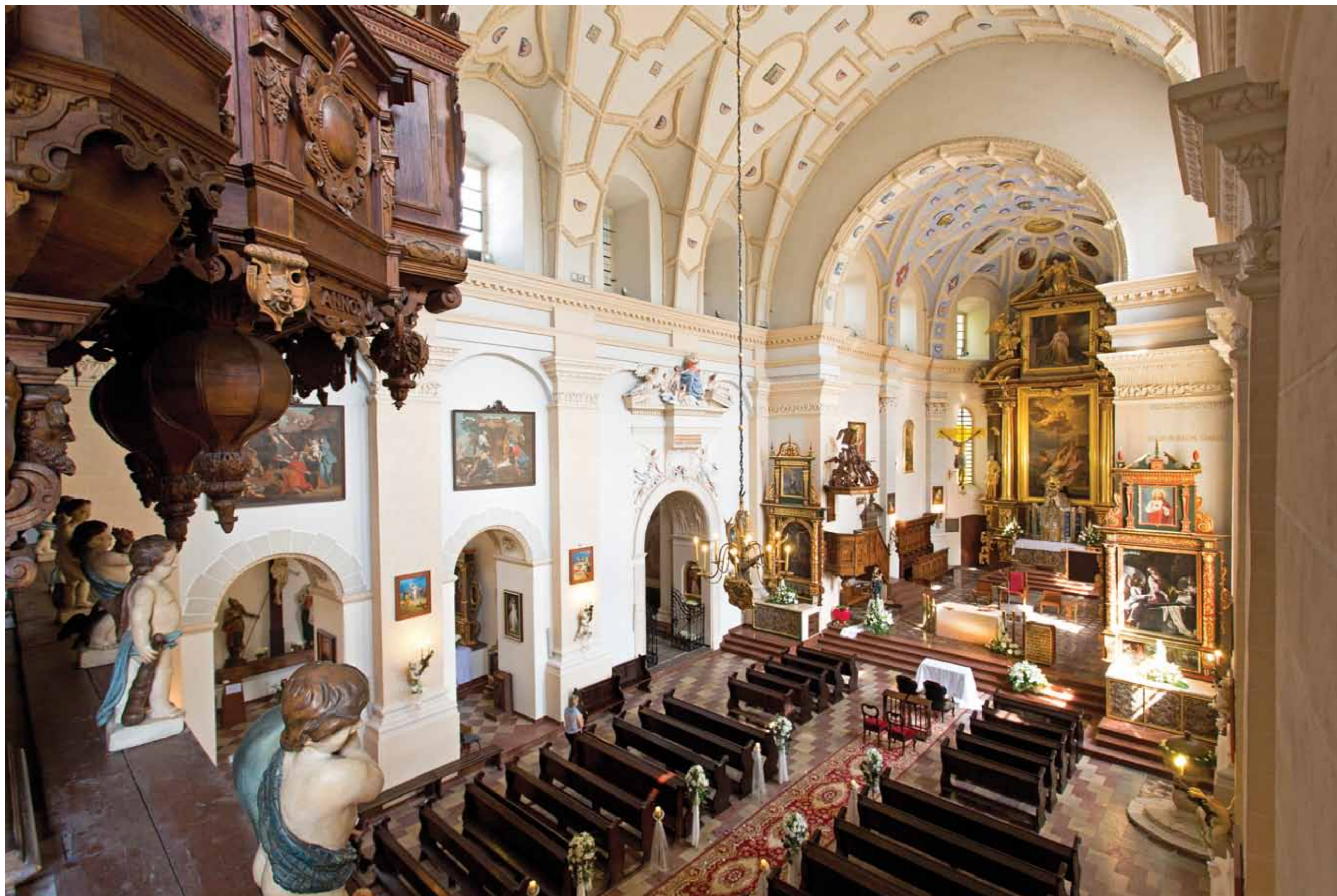
56 Poranek w Kazimierzu Dolnym. / Morning in Kazimierz Dolny.

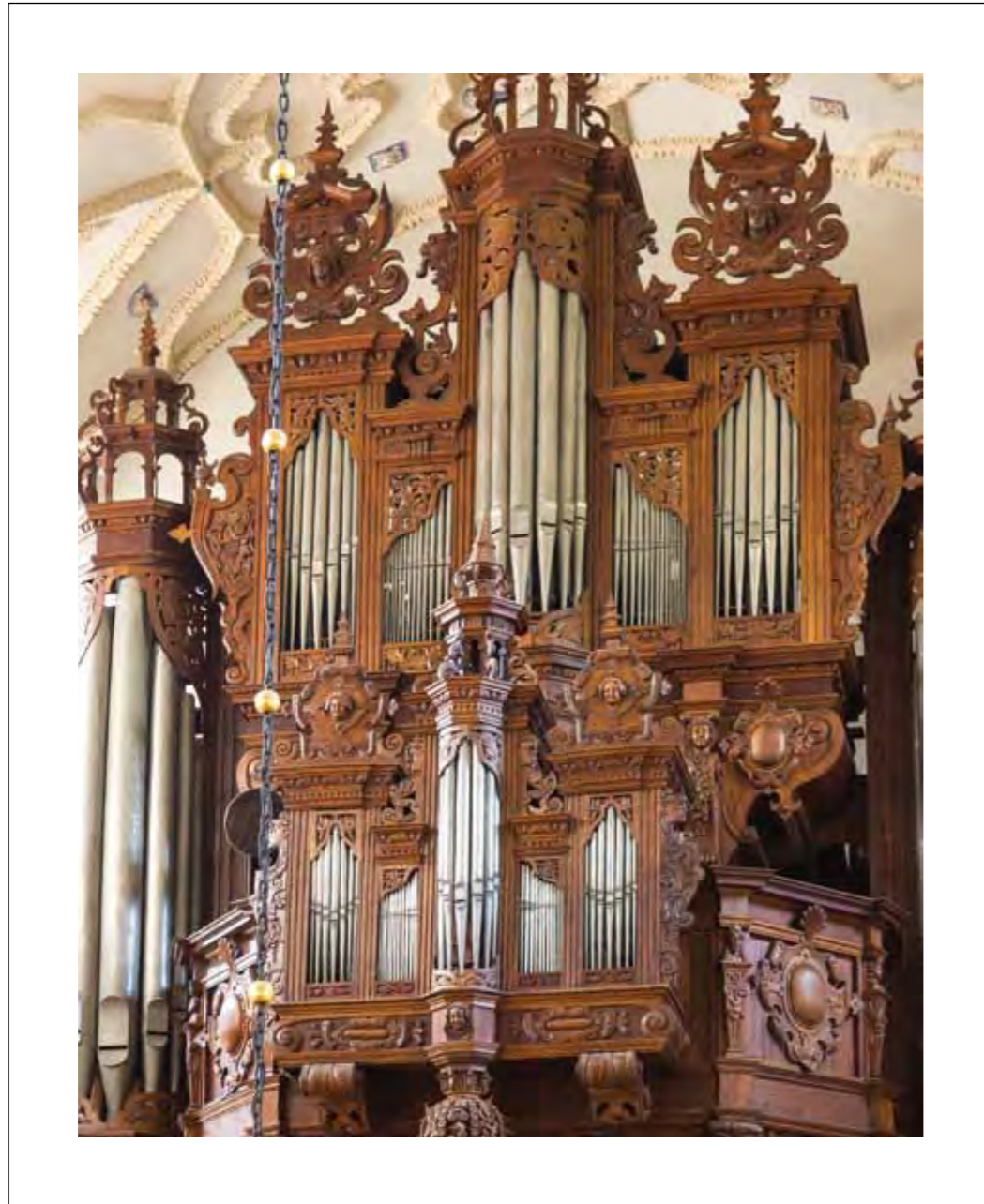


57









Zabytkowe organy w kościele farnym. / Historic organs at the parish church.



Widok sufitu kaplicy Górskich. / View of the Górski's chapel ceiling.



66 Kamienica Mikolaja Przybyla w Kazimierzu Dolnym. / Mikolaj Przybyla's tenement house in Kazimierz Dolny.



Attyka kamienicy Celejowskiej. / Attic of the Celejowski family tenement house.



Kamienica pod Świętym Krzysztofem. Fragment elewacji. / St. Christopher's tenement house. Elevation's fragment.











Dzika jabłoń. / Wild apple tree.











Nagrobek Andrzeja Firleja i jego żony. / Andrzej Firlej and his wife's tombstone.



Wnętrze kościoła w Janowcu. / Janowiec church interior.





Dziedziniec zamkowy w Janowcu. / Castle courtyard in Janowiec.



Króżganki w janowieckim zamku. / Corridors in the castle in Janowiec.



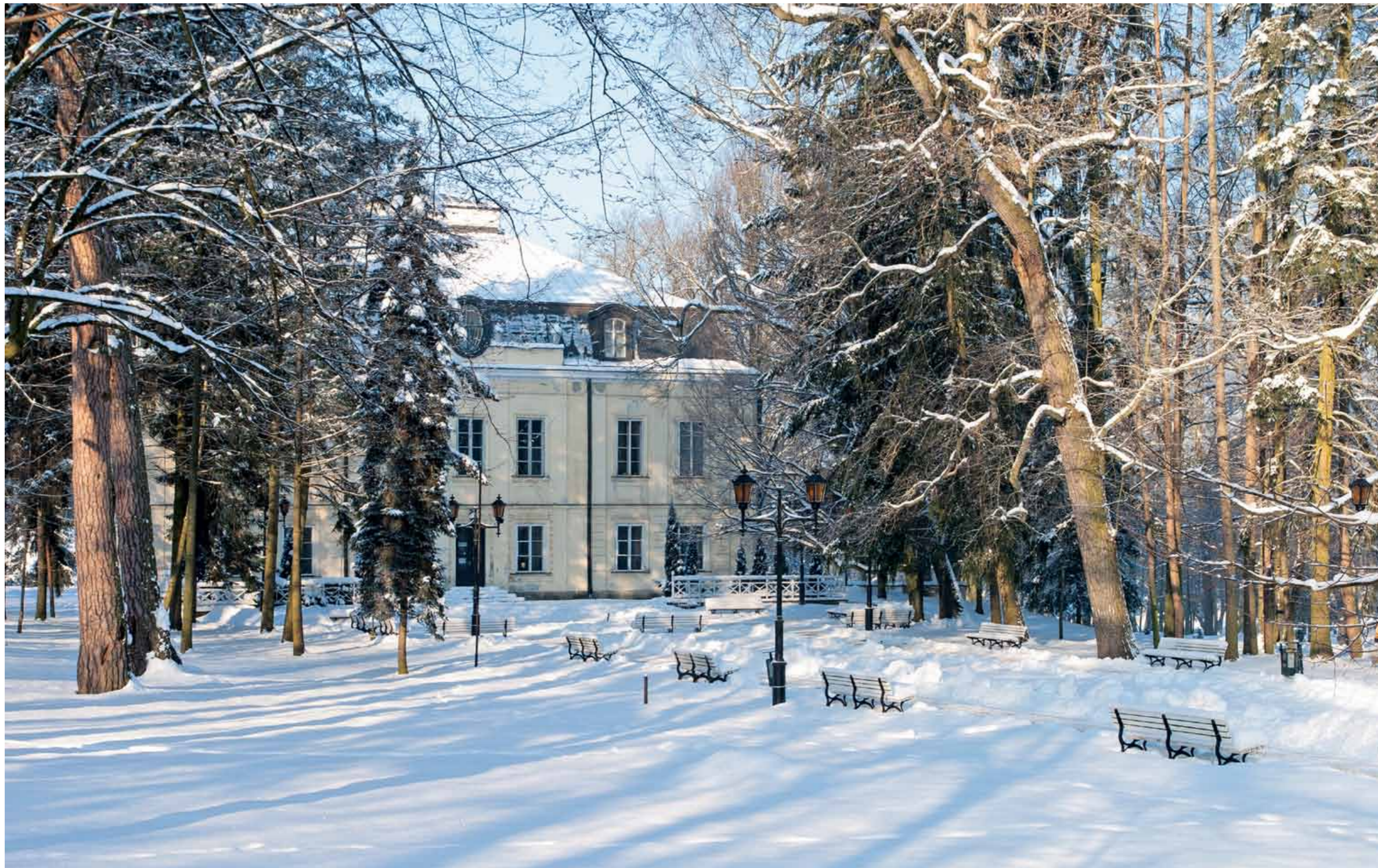




Dworek w Janowcu. / Mansion in Janowiec.

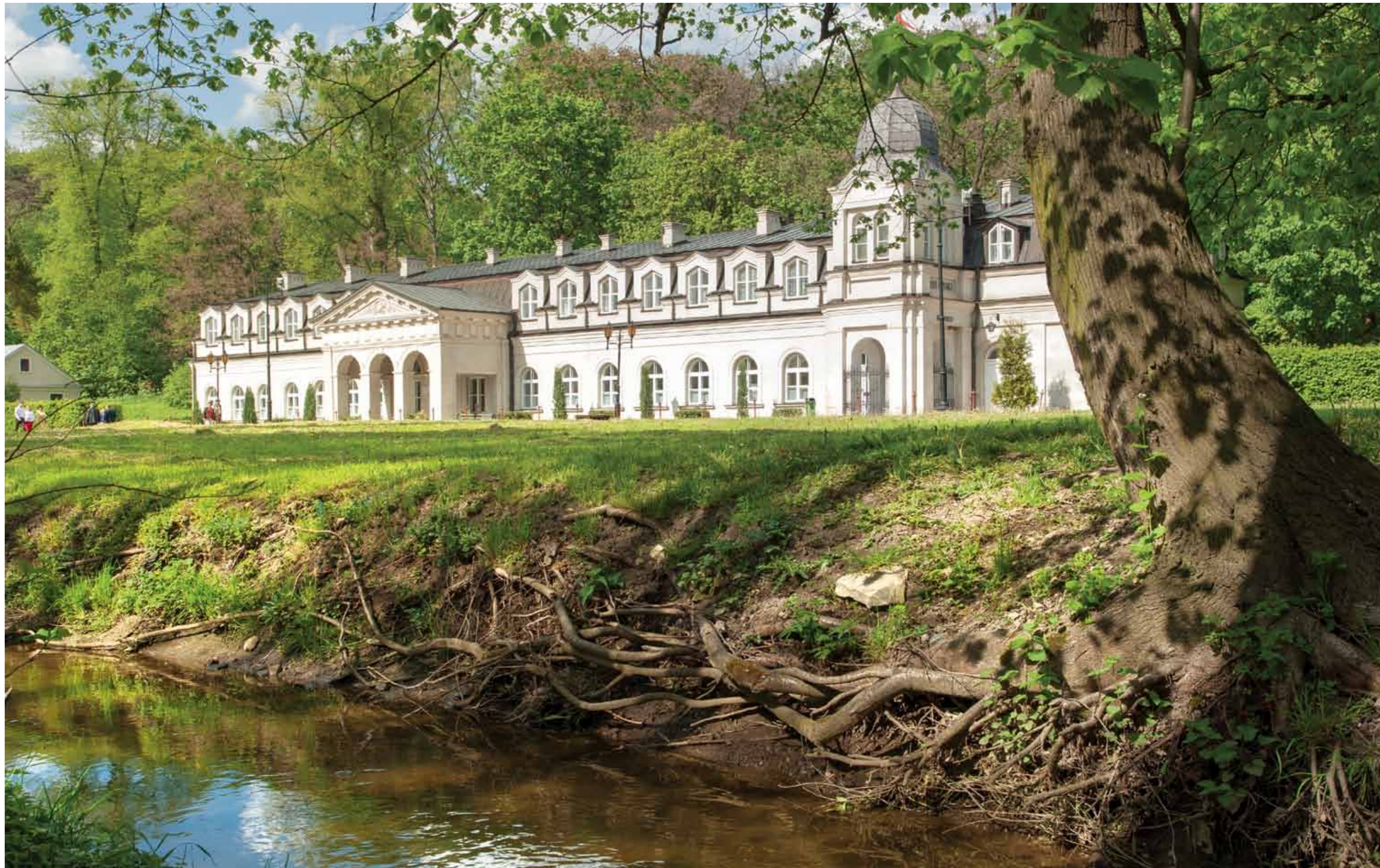


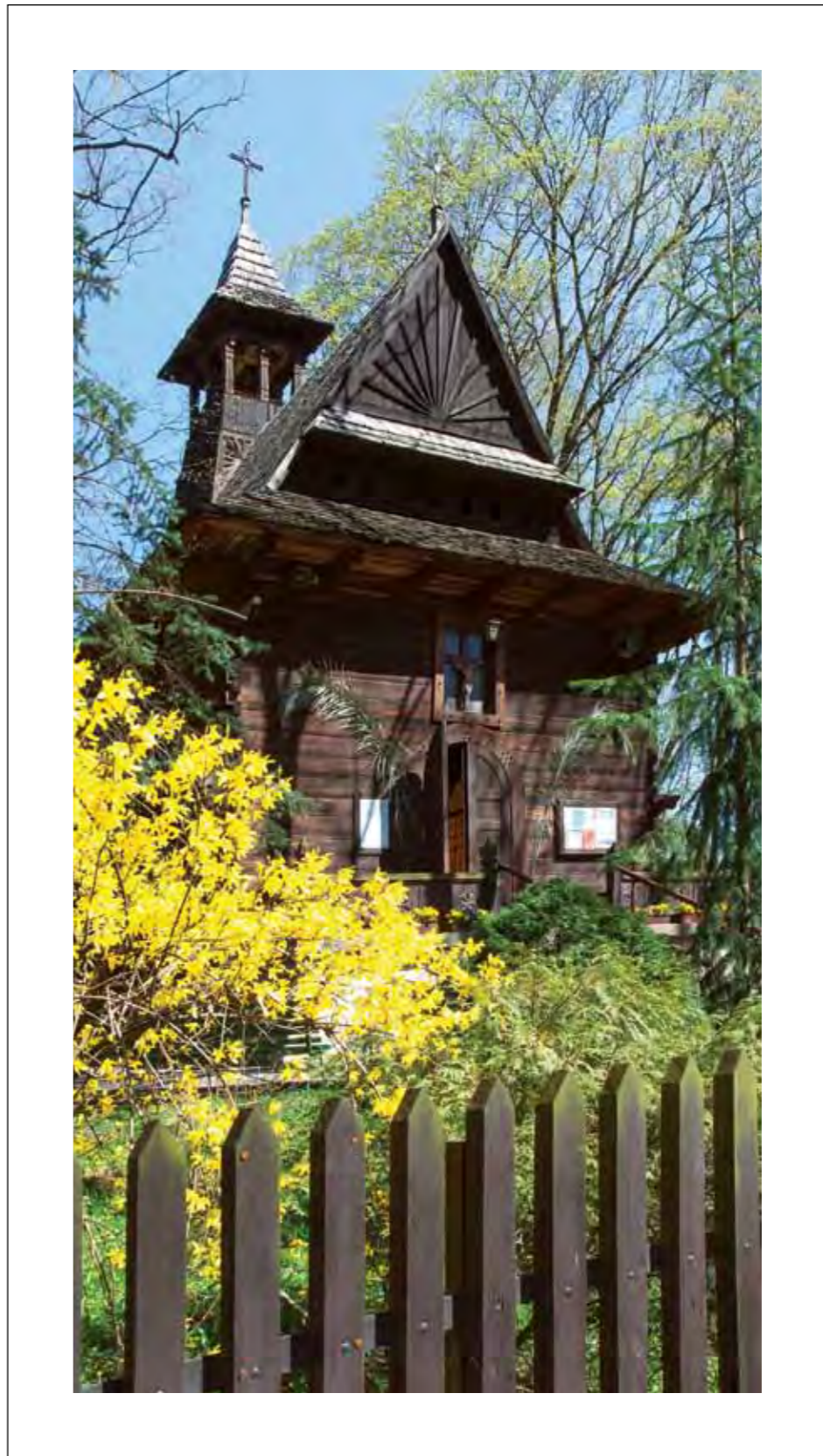






Park zdrojowy w Nałęczowie. / Spa park in Nałęczów.





Kościół pw. św. Karola Boromeusza. / St. Charles Borromeo's church.

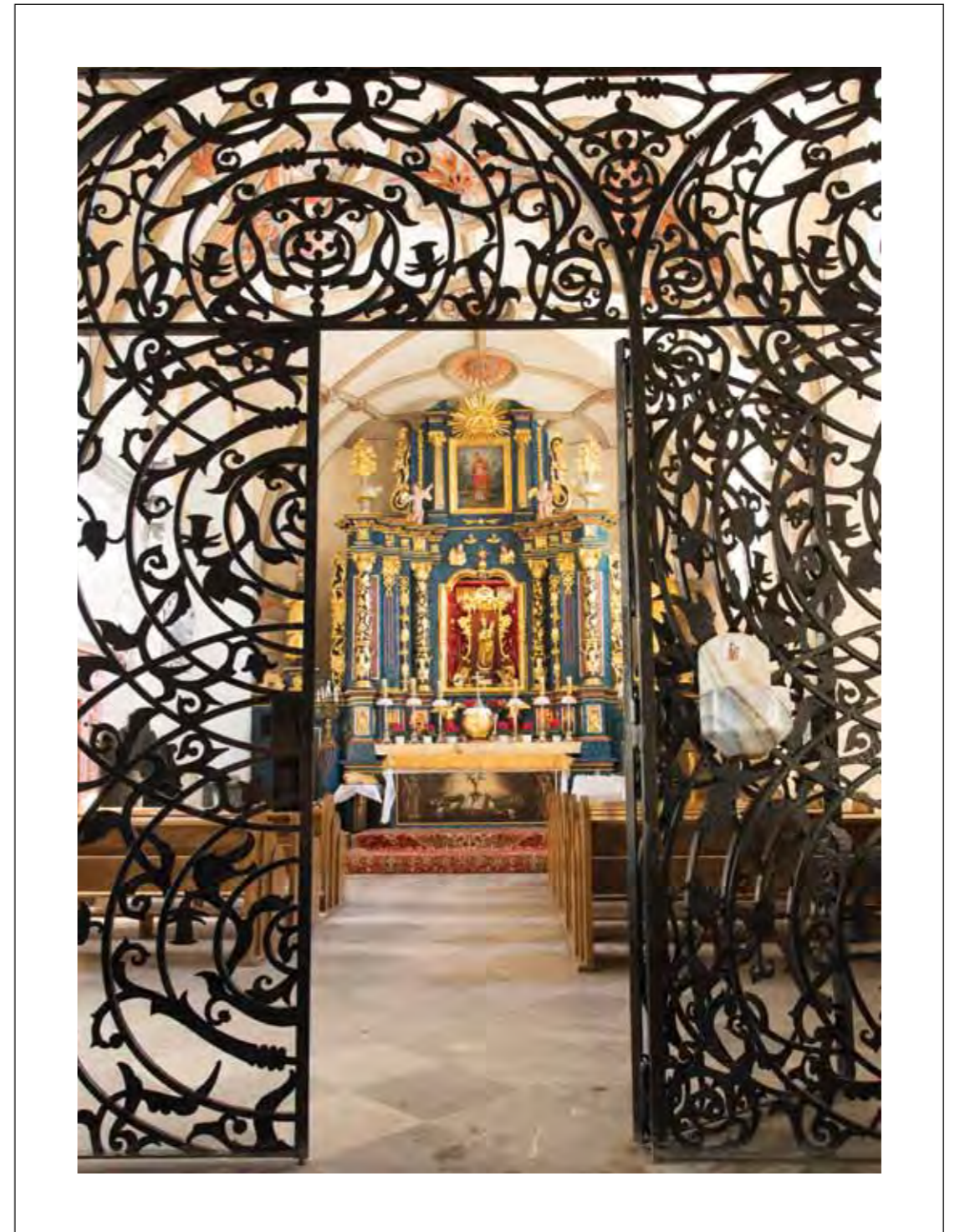








116 Sufit w kaplicy Matki Bożej Kębelskiej. / Ceiling at the chapel of the Kębło Mother of God.

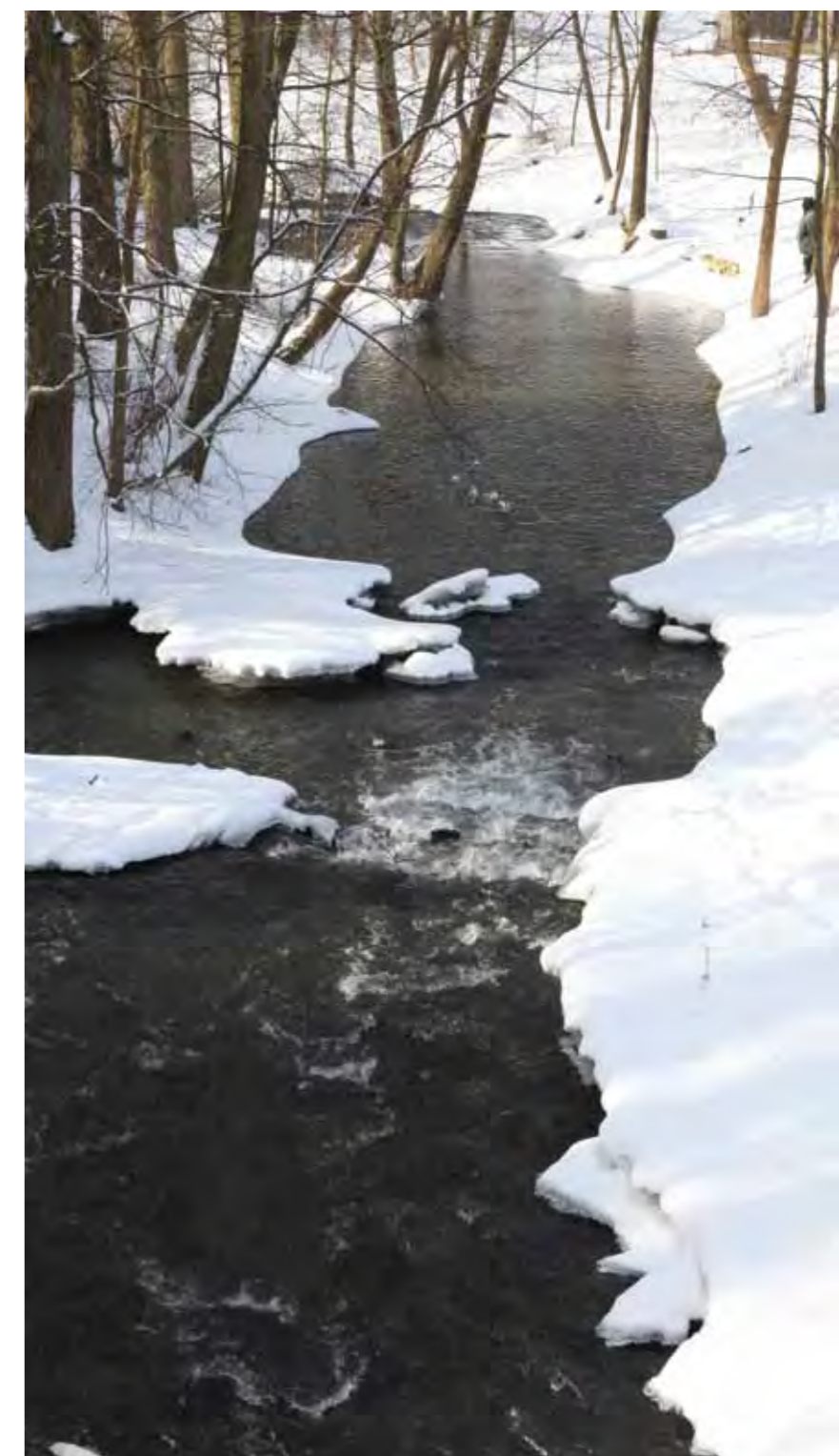


Wnętrze kaplicy z cudowną figurą. / The chapel interior with the miraculous figure.





Stary młyn na rzece Bystrej. / Historic mill on the Bystra river.



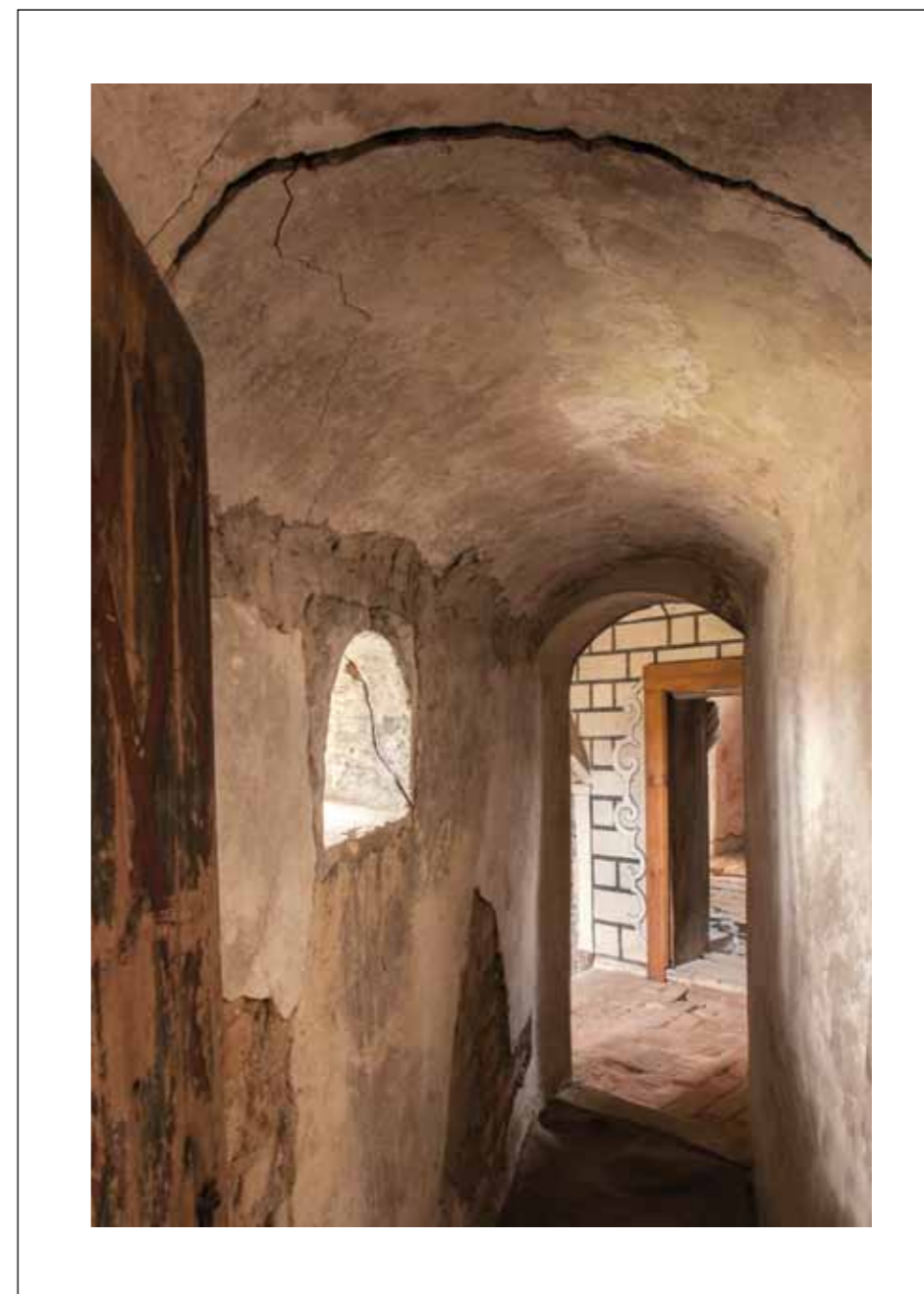
Rzeka Bystra zimą. / The Bystra river at wintertime.

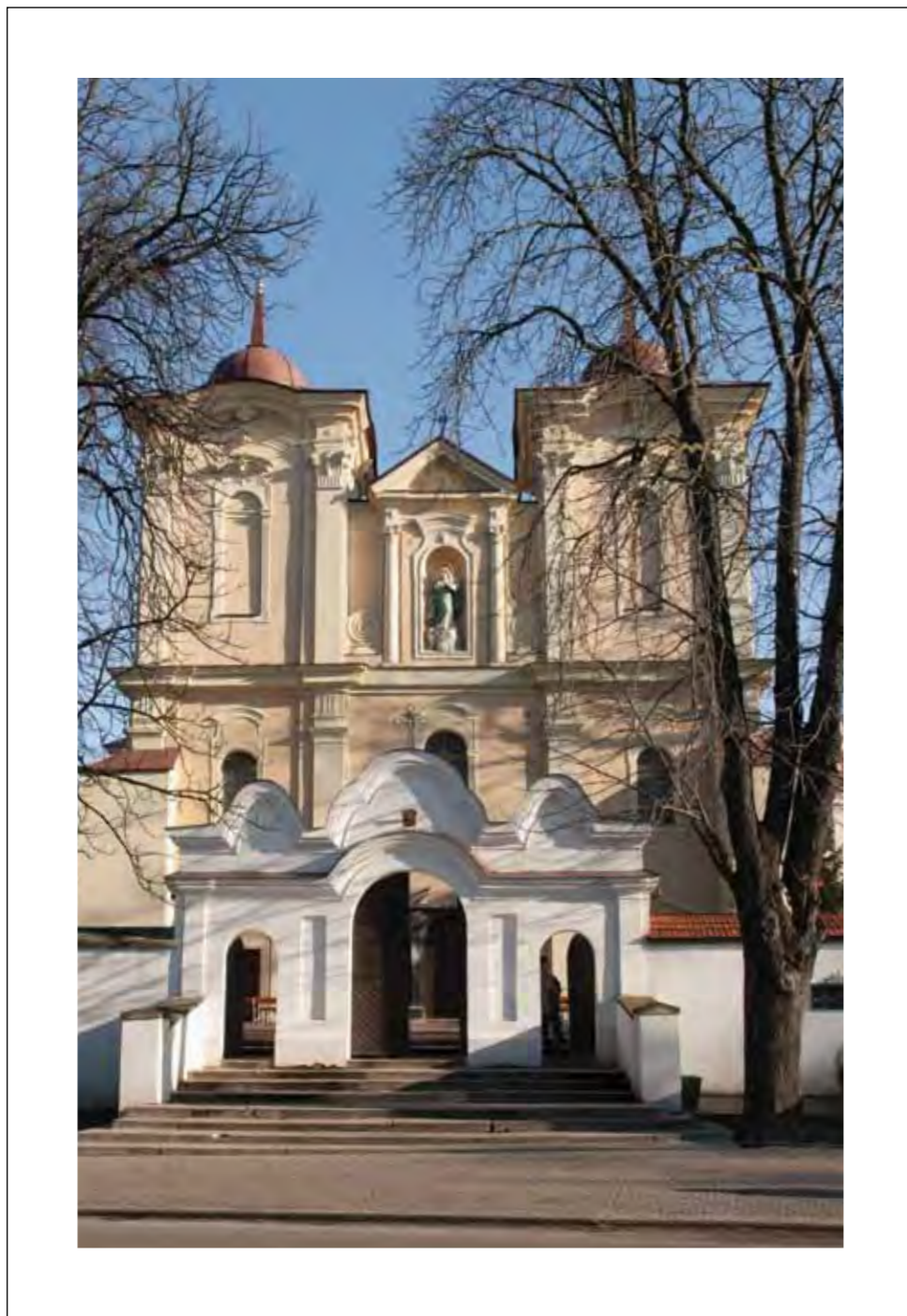






126 Wnętrze kościoła św. Anny w Końskowoli. / St. Ann's church in Końskowola interior.

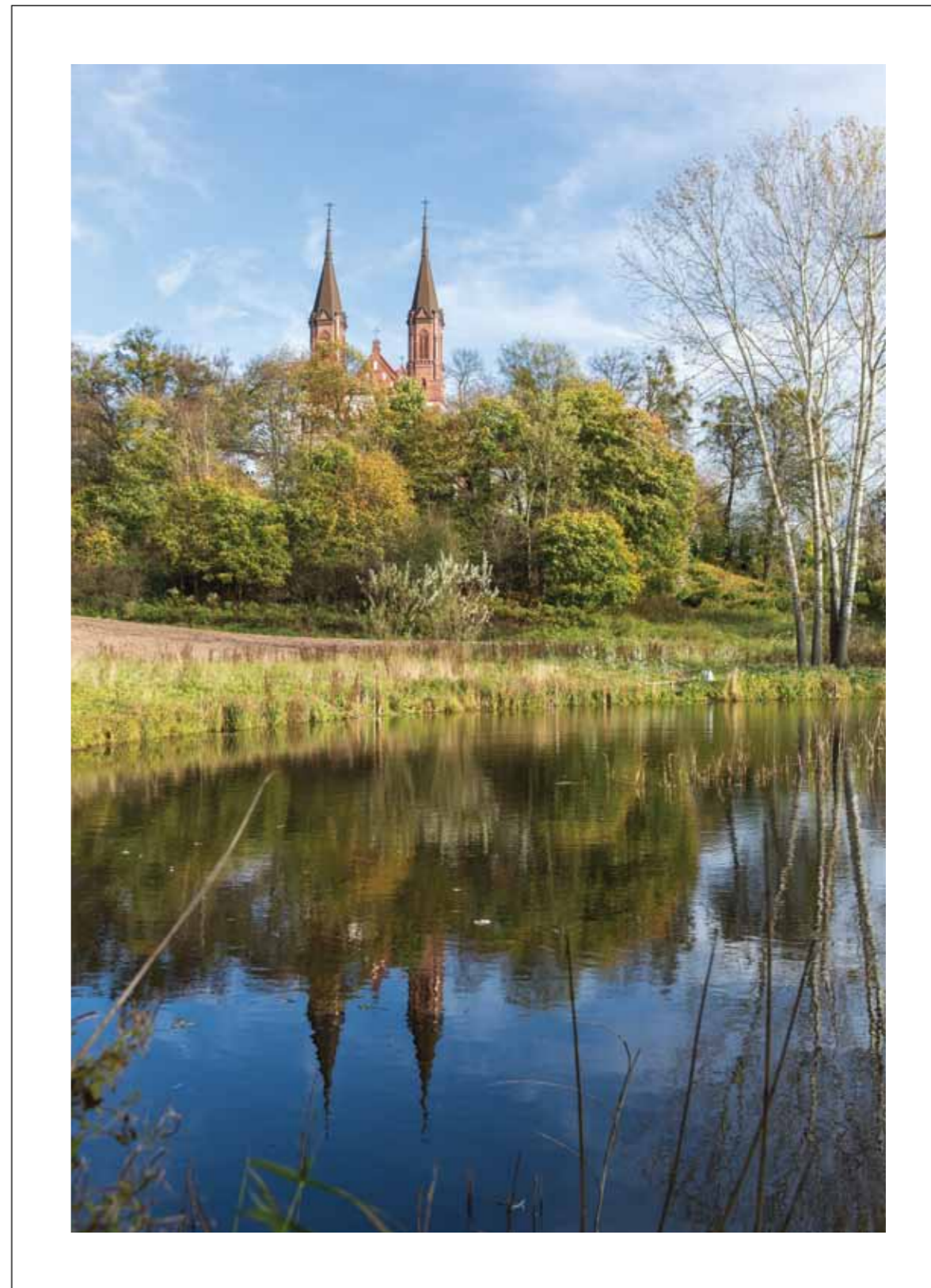




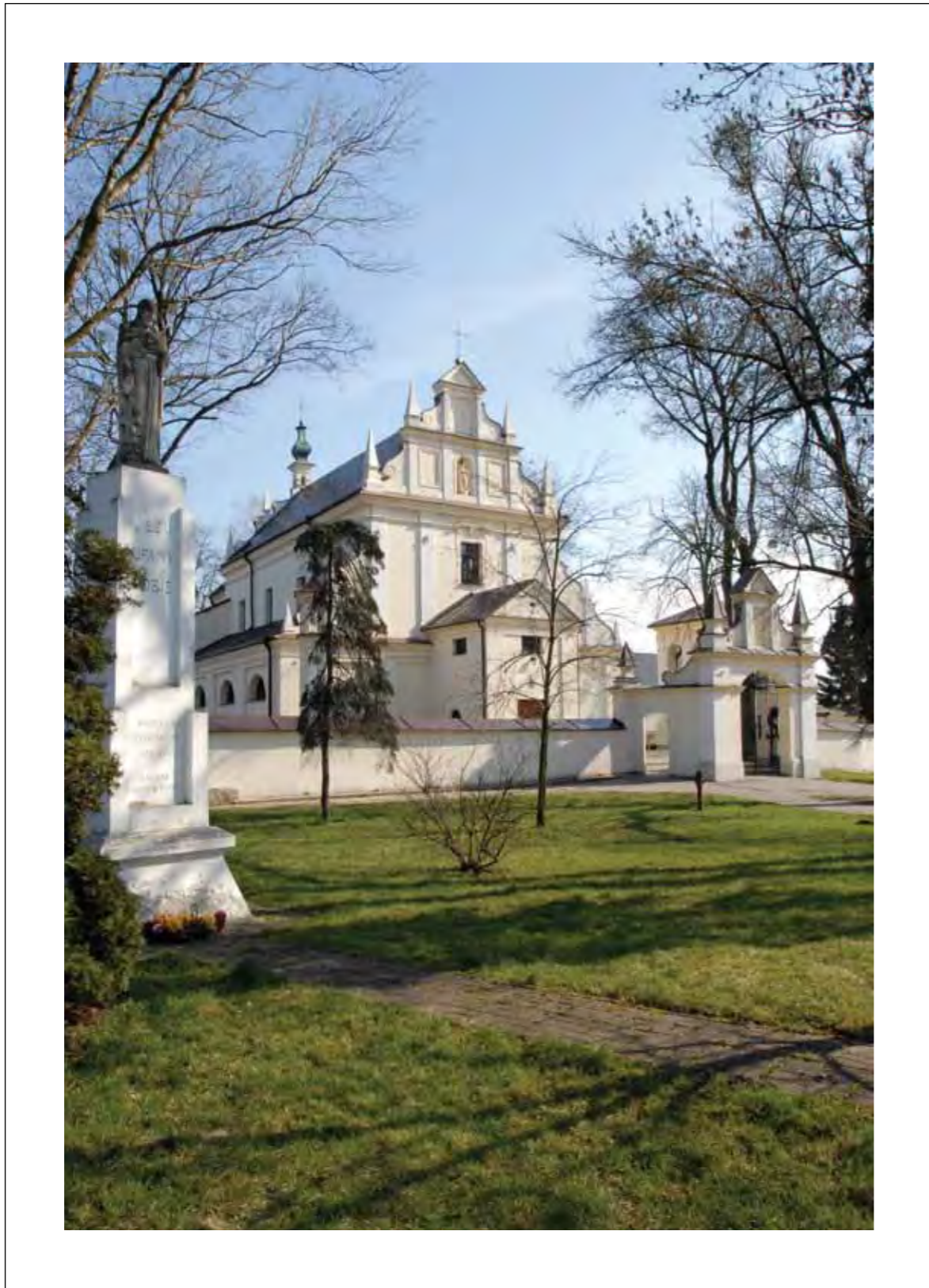
Kościół farny w Końskowoli. / Parish church in Końskowola.



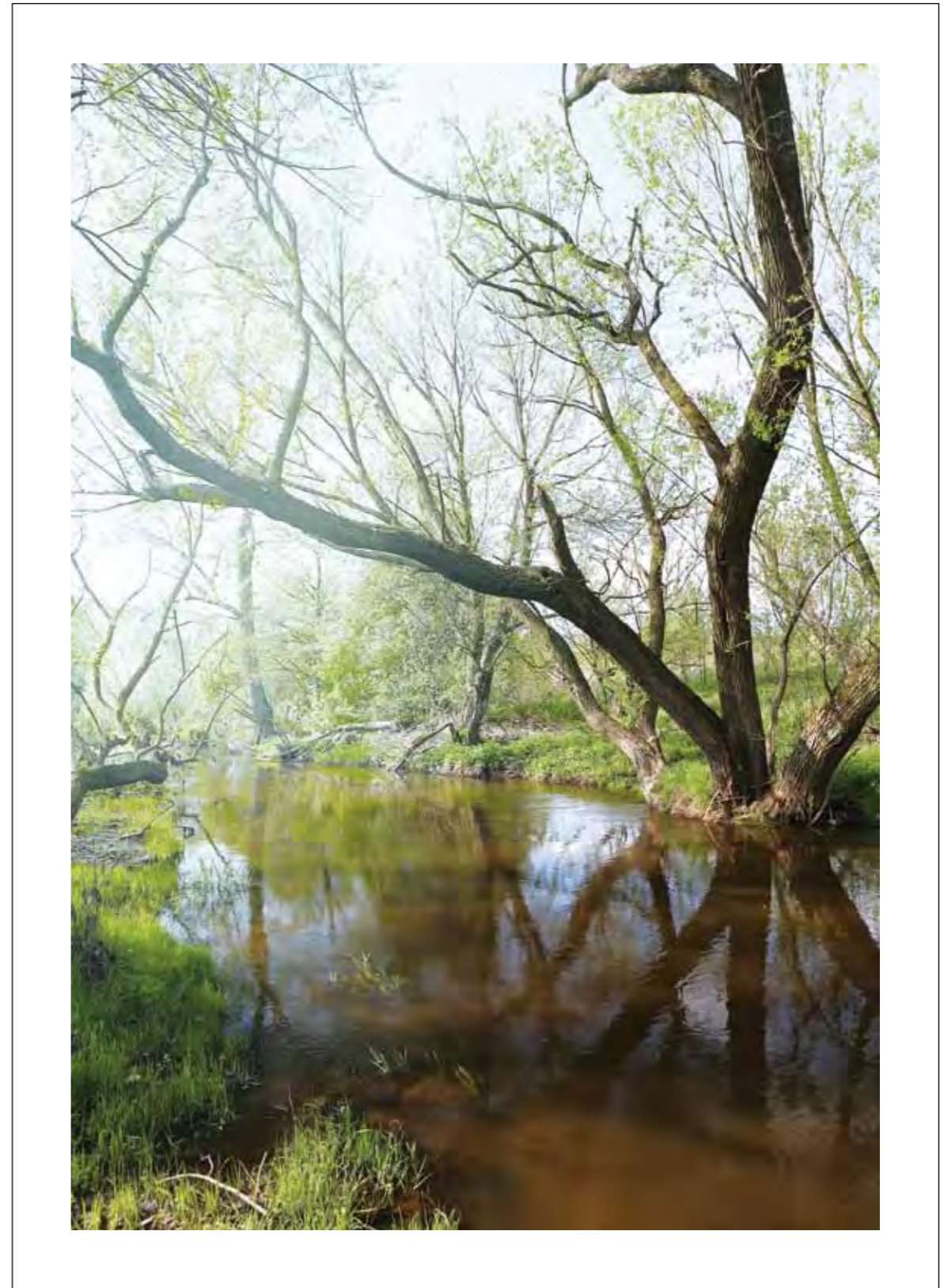
Wnętrze kościoła parafialnego w Końskowoli. / Parish church in Końskowola interior.



Kościół w Klementowicach. / Church in Klementowice.



Kościół parafialny w Kurowie / Parish church in Kurów.



Rzeka Kurówka / The Kurówka river.



Pola w Zabłociu. Okolice Markuszowa. / Fields in Zabłocie. Markuszów whereabouts.



134 Pałac w Bronicach. Okolice Markuszowa. / Palace in Bronice. Markuszów whereabouts.



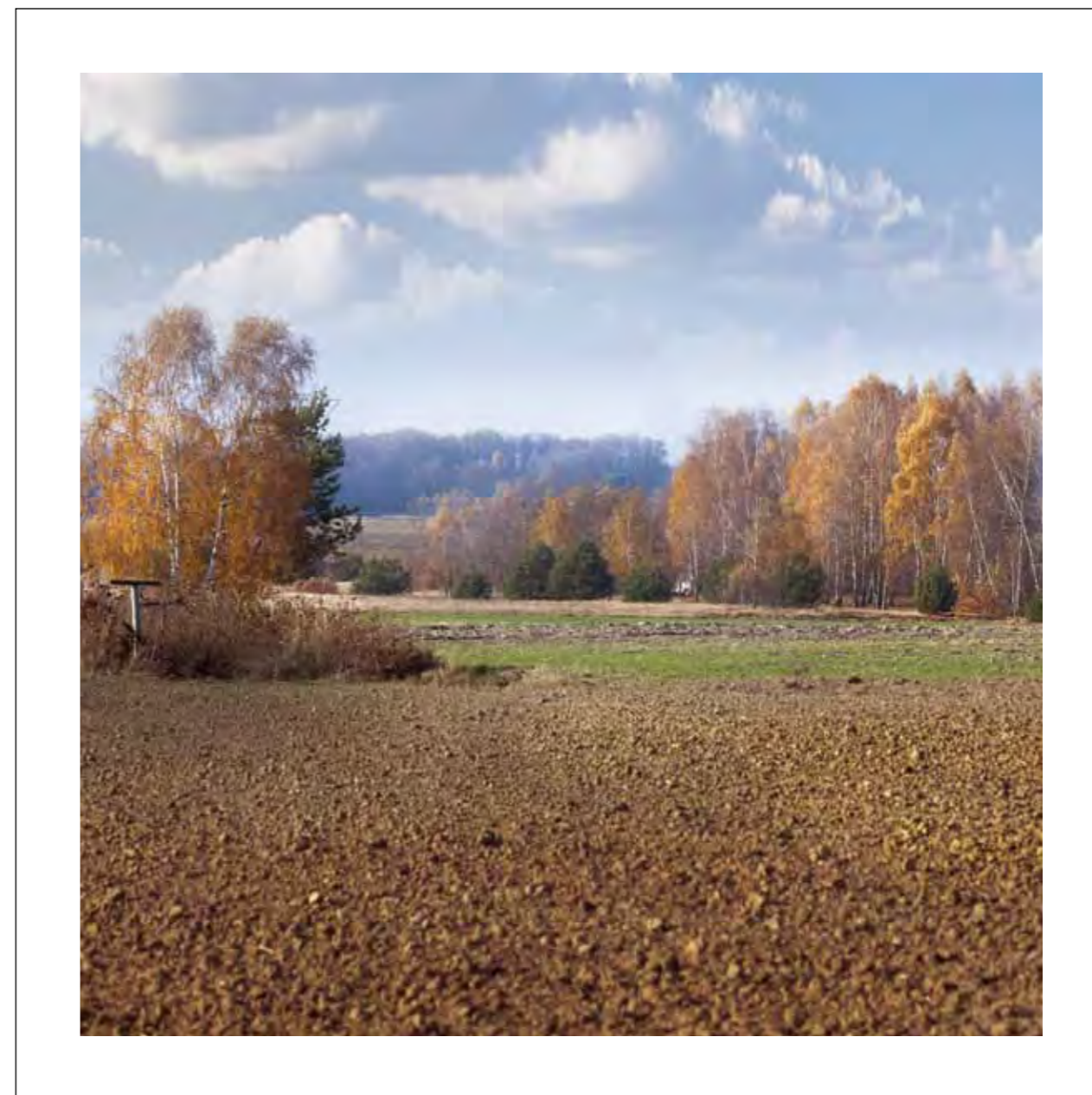


Myszolów / Buzzard.



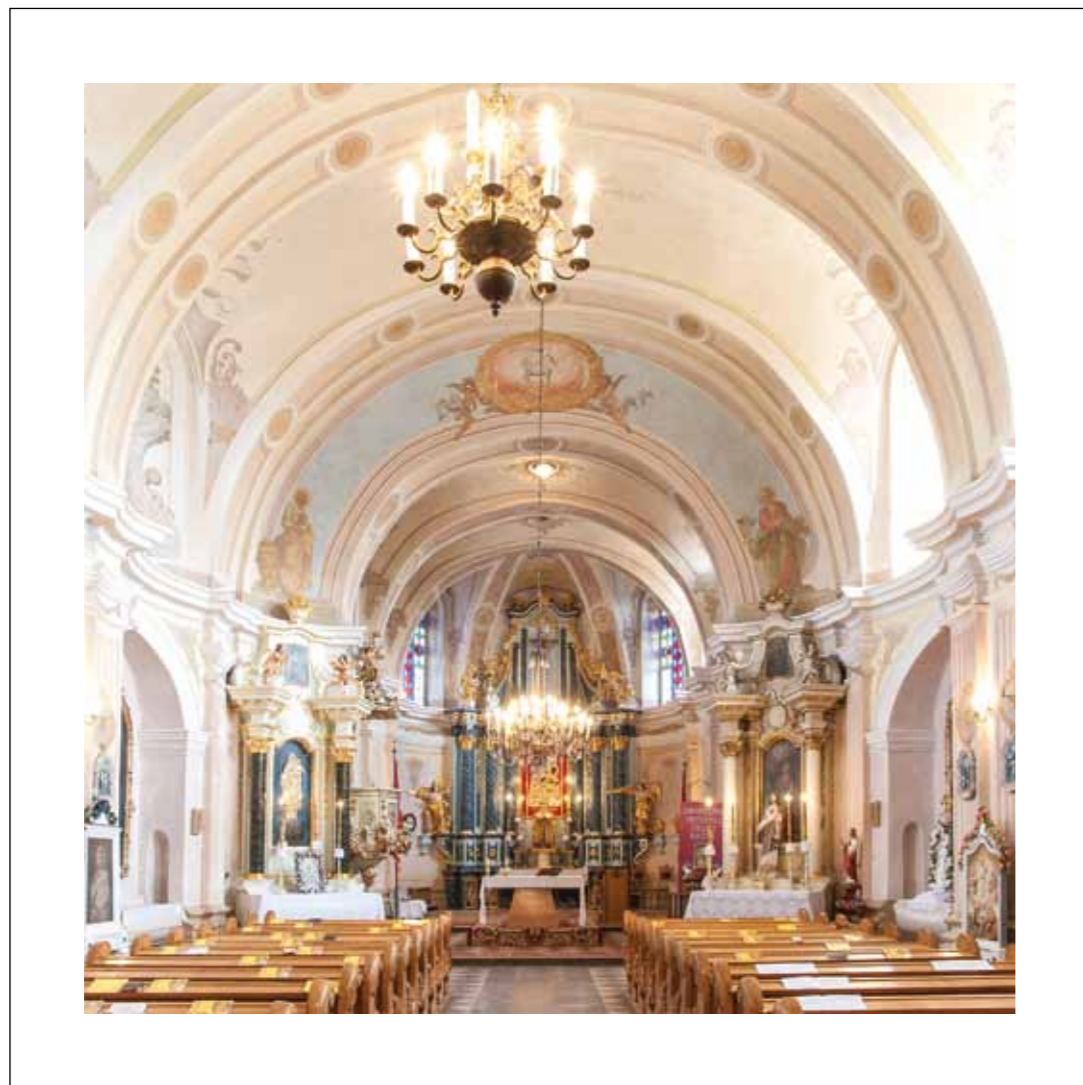






Pola w okolicy Żyrzyna. / Fields near Żyrzyn.





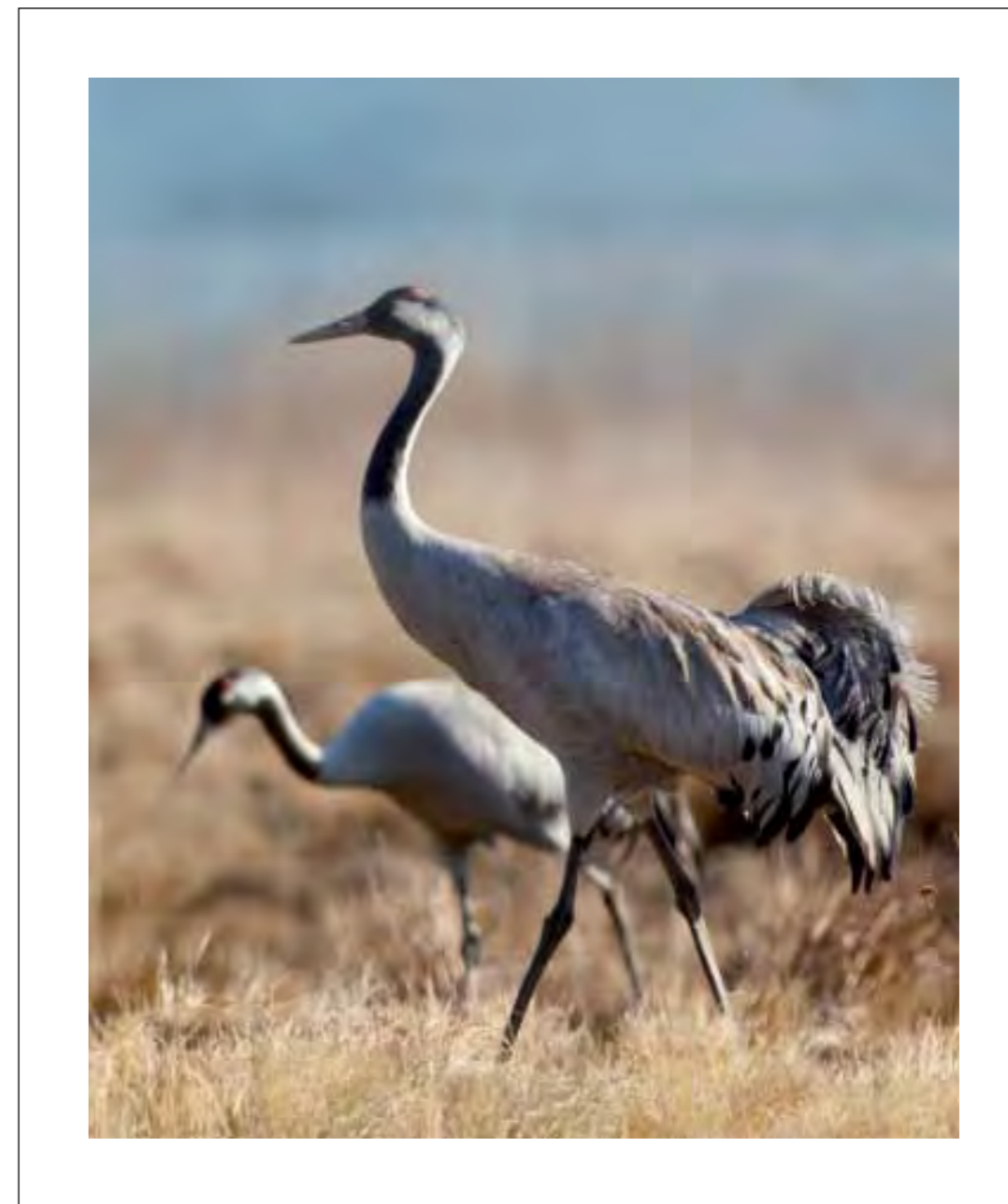
Wnętrze kościoła parafialnego w Baranowie. / Baranów parish church interior.



Kościół w Baranowie. / Church in Baranów.







Żurawie. / Cranes.





Rzeka Wieprz zimą. / The Wieprz river at wintertime.

